09/2021

ROČNÍK 5 / ČÍSLO 09 / 0,70 €
WWW.RKMAGAZIN.SK

Hlas, ktorý nemlčí

SK

RK MAGAZÍN

ISSN 2585-7916

SPRAVODAJSTVO

Štátni kontrolóri v Ružomberku

→ Strana 5

ROZHOVOR

Rozhovor s viceprimátorom Michalom Lazárom

→ Strana 15

TÉMA

KOLÓNY KOMPLIKUJÚ PREJAZD RUŽOMBERKOM

Diaľnica v nedohľadne, čiastočná kompenzácia v podobe zelenej vlny nestačí a kritickej dopravnej situácii nepomáha ani začatá rekonštrukcia vozovky pri Kraľovanoch.

→ Strana 11

Inštitút RK je občianske združenie, ktorého cieľom je rozvoj mesta Ružomberok a liptovského regiónu. Nie je nám však ľahostajný ani osud detí, ktoré to v živote nemajú práve najľahšie. Preto sme sa aj toto leto rozhodli spestriť im prázdniny pobytom na tábore YouTube&TikTokLand na Donovaloch.

fb.com/institutrk

Robo Kolár
predseda Inštitútu RK

www.institutrk.sk

Z obsahu

SPRAVODAJSTVO — 10

Bývalá pôrodnica bude slúžiť vojenským zdravotníkom

TÉMA — 11

Kolóny komplikujúprejazd Ružomberkom, trpí aj mestská časť Černová

ROZHOVOR — 15

Viceprimátor Michal Lazár: Nasledujúce štyri roky prinesú Ružomberku obrovský rozvoj

REPORTÁŽ — 20

Zo senníkov turistické útulne

TVÁR ČÍSLA — 23

Nádor na mozgu zmenil mladému futbalistovi život

ŠPORT — 40

Triatlonisti v Hrabove prekonávali seba aj počasie

RK Magazín, 09/2021, ročník V., mesačník, 26. 08. 2021
Adresa redakcie: Madačova 1/A, 034 01 Ružomberok
Email: redakcia@rkmagazin.sk
Web: www.rkmagazin.sk
Telefón: + 421 902 812 289
Šéfredaktor: Anna Zábojníková
Redaktori: Nikola Marhefková, Juraj Brezáni
Dizajn, Grafika, web: Jaroslav Moravčík
Vydavateľ: R PRESS, s.r.o., Madačova 1/A, 034 01, Ružomberok IČO: 51 058 316
Riaditeľ vydavateľstva: Miroslav Parobek
Redakčná rada: Boris Kudlička (čestný predseda), Norbert Gašaj (predseda), Ján Benčík, Robert Chmúra, Mário Kučerka, Ján Kuráň, Fedor Polóni, Alžbeta Rajtková, Ivan Rončák
Inzercia: Jaroslav Moravčík, + 421 908 595 591, inzercia@rkmagazin.sk
Predplatné: RK Magazín si môžete predplatiť v elektronickej podobe na inzercia@rkmagazin.sk
Tlač: Petit Press, a.s.
Registračné čísla: EV 5573/17, ISSN: 2585-7916
Uzávierka: 20. 8. 2021

Autorské práva ma vydavateľ. Bez písomného súhlasu vydavateľa je zakázané akékoľvek použitie časti alebo celého diela, najmä rozširovanie, rozmnožovanie, akýmkoľvek spôsobom, mechanickým alebo elektronickým, v slovenskom alebo akomkoľvek inom jazyku.

Končí sa prázdninový aj letný režim, september je na dosah. Školákom už začali zamŕzať úsmevy a vytúženú dovolenku či výlet, keď sme si vedeli ľahšie uchmatnúť trochu voľna a využiť horúce dni, pripomínajú už len fotografie či zopár suvenírov. Všetko už opäť začína odznova a naplno.

Zmeny sú však pre človeka dôležité, a to predovšetkým vtedy, ak ho posunú. Aj v Ružomberku by sa čo-to zmeniť mohlo. Po letnom trojčísle vám opäť ponúkame pohľad do diania v našom meste. O Kalvárii, o spolupráci vo vedení mesta, chýbajúcom rozvoji, ale aj o tom, či má vyššie ambície v nadchádzajúcich komunálnych voľbách, sme sa rozprávali s viceprimátorom Michalom Lazárom. Prečítate si aj o kolónach, ktoré komplikujú prejazd Ružomberkom. Dozviete sa aj o „návšteve" štátnych kontrolórov na radnici a že bývalá pôrodnica bude po novom slúžiť vojenským zdravotníkom.

Na stránkach septembrového čísla si prečítate aj o záchrane štálov v Černovej, ale aj o mladom futbalistovi, ktorému nádor na mozgu zmenil život. Prinášame tiež malé zamyslenie sa nad sľubmi primátora. Boli sme sa pozrieť aj na triatlon v Hrabove a predstavíme vám aj ultrabežkyňu, ktorej nie sú cudzie ani zahraničné trasy.

Príjemné čítanie vám žela

Anna Zábojníková
šéfredaktorka

Nová plaváreň predbežne stojí 7 miliónov eur

Mestská plaváreň vychádza drahšie než petržalská, podľa ktorej ju budú stavať.

K novej mestskej plavárni sa dovezieme rovno na ružomberskom obchvate, kolujú vtipy na margo dlhoočakávaných investícií. A hoci termín začatia a ukončenia prác na plavárni je otázny, istý je už spôsob, akým chce radnica výstavbu financovať.

Úver cez mestskú firmu CZT

Mesto si na novú plaváreň vezme bankový úver cez svoju spoločnosť CZT, v ktorej je stopercentným vlastníkom. Vedenie mesta tiež zvažovalo, že by o prostriedky žiadala priamo radnica alebo nová mestská firma. Najvýhodnejší je podľa nich variant s CZT.

„Má dostatočný ročný obrat, vykonáva podnikateľskú činnosť a je platcom DPH," argumentoval viceprimátor Ján Bednárik (KDH) s tým, že si budú môcť uplatniť odpočet dane. Vychádzali pri tom z bankového prieskumu. Oslovené banky mestu predložili úrokové sadzby aj doby splácania pri jednotlivých modeloch, cez CZT by mesto pôžičku splácalo 15 rokov. Tento postup odporučila aj finančná komisia.

Plaváreň postavia na pozemku pri zimnom štadióne.
Foto: Jaroslav Moravčík

Predbežnú hodnotu zákazky stanovili na 7,2 milióna eur (6 miliónov bez DPH). Presnú sumu ešte určí verejné obstarávanie dodávateľa stavby. Úver bude poskytnutý vo výške vysúťaženej ceny. Splátky a úroky zaplatia z mestského rozpočtu, mesto bude zároveň znášať všetky vedľajšie náklady spojené s výstavbou. Stavebný dozor či zriadenie nového strediska v CZT vrátane jeho vybavenia.

Kontrolný mechanizmus

Navrhovaný spôsob odobrili poslanci, ktorí v temer hodinovej diskusii vyjadrili podporu aj výhrady. Konkrétne realizácii stavby cez CZT niektorí vytýkali chýbajúce nastavenie kontrolného mechanizmu.

„Bude sa disponovať rozpočtom vo výške 7 až 9 miliónov eur bez dokonalej kontroly. Pri takom objeme zákazky si, obrazne povedané, postavíš aj nový dom a nikto to ani nezistí," povedal Martin Hromada (Za slušný Ružomberok). Kontrola verejného obstarávania, zmluvných podkladov, prác naviac a fakturácie bude omnoho zložitejšia, ako keby sa použili postupy a smernice mesta, dodal zas Patrik Habo (nezávislý).

V rámci kontrolných dní na stavbe zistia, čo a koľko sa preinvestovalo, reagoval Bednárik. „Toto je ten kontrolný mechanizmus, na stavbách to štandardne funguje takto. Pozvaní budú aj poslanci," doplnil viceprimátor, ktorý sa zároveň stane po dobu stavby tretím konateľom CZT za stranu investora.

Drahšia než petržalský vzor

Plaváreň v Ružomberku postavia podľa už existujúcej petržalskej. Kúpu projektu odsúhlasilo mestské zastupiteľstvo koncom roka 2019, čím nastal zásadný obrat, keďže sa napokon nešlo cestou víťazného návrhu architektonickej súťaže.

Pri schvaľovaní kúpy padla suma piatich miliónov eur (bez DPH). S takýmto rozpočtom bol naprojektovaný i petržalský vzor. Do tohto cenového stropu sa pri ružomberskej verzii nezmestili, vyšla o milión viac. Nejde o identické projekty, sú medzi nimi rozdiely, z ktorých podľa projektanta Jána Katuščáka vyplynulo navýšenie sumy. „V povodí Dunaja bola plaváreň stavaná na štrkoch, tu bude na pilótoch, čo je jedna z vážnych zmien, ktorá celú stavbu predražuje," menoval Katuščák. Cenu podľa neho zdvihla aj posilnená konštrukcia strechy, väčší bazén, zvýšený počet dráh, ktoré umožnia plavecké preteky, betónové podložie či potápačská veža navyše. „Máte oveľa kvalitnejší projekt, ako bol v Petržalke," uzavrel.

Nikola Marhefková

Štátni kontrolóri v Ružomberku

Najvyšší kontrolný úrad zistil v roku 2017 pochybenia pri spôsobe financovania mestskej spoločnosti Kultúrny dom Andreja Hlinku. Teraz preveruje, či ich radnica napravila.

Na ružomberskej radnici boli začiatkom augusta aj úradníci z iného pôsobiska. Najvyššieho kontrolného úradu (NKÚ). V meste realizujú kontrolnú akciu.

„Môžeme potvrdiť že v meste Ružomberok prebieha kontrola Plnenia opatrení z kontroly nakladania územnej samosprávy s majetkovými účasťami v obchodných spoločnostiach v roku 2017," potvrdil pre RK Magazín hovorca NKÚ Marek Papajčík.

Štáni kontrolóri v tom čase preverovali 50 samospráv vrátane ružomberskej za obdobie rokov 2013 až 2015. Zisťovali, ako mestá nakladajú so svojimi majetkovými podielmi v obchodných spoločnostiach a či pri tom dodržiavajú platné právne predpisy a zásady hospodárnosti a efektívnosti.

Tiež to, do akej miery môžu mestá rozhodovať v týchto spoločnostiach skrz svoje orgány (dozorná rada, predstavenstvo) aj aké informácie zverejňujú o vlastníctve obchodných spoločností. Rovnako skúmali, ako samosprávy vykonávajú vlastnú kontrolnú činnosť v podnikoch, kde majú majetkovú účasť.

Následne predložili správu o výsledku kontroly aj zistené nedostatky, mestá a obce sa zaviazali k prijatiu opatrení na ich nápravu. A teraz kontrolujú, či ich aj plnia.

„Súčasná kontrolná akcia, ktorá prebieha celkovo v 13 samosprávach na Slovensku, je zameraná na plnenie opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov z predchádzajúcej kontroly," doplnil Papajčík.

Aktuálne kontrolované samosprávy vyberali podľa počtu a závažnosti kontrolných zistení. Zverejnenie výsledkov kontrolnej akcie predpokladajú v závere tohto roka.

Pochybenie pri KDAH

V roku 2017 preveroval úrad Vodárenskú spoločnosť, CZT Ružomberok, Mestský basketbalový klub Ružomberok, ByPo, Technické služby, Mestské lesy, Mestský futbalový klub a Kultúrny dom Andreja Hlinku (KDAH).

Práve pri poslednom menovanom mestskom podniku odhalila kontrola pochybenia. KDAH ako akciová spoločnosť so sídlom v rovnomennej budove na Bernolákovej ulici zabezpečuje v meste kultúrnu činnosť. Svoje strediská má aj v Informačnom centre, synagóge, Bjornsonovom dome, Dome UNESCO Vlkolínec či kultúrnych domoch v mestských častiach. Zároveň je i správcom spomenutých mestských budov.

Tak ako každý rok, aj v roku 2015 uzatvorilo mesto s KDAH zmluvu o poskynutí dotácie na náklady spojené s jeho činnosťou. Dodatkom neskôr navýšili dotovanú sumu o 15-tisíc eur, pričom časť peňazí použili aj na vyplatenie odmien pre členov predstavenstva a dozornej rady spoločnosti. V daný rok totiž neboli schválené v rozpočte. Podľa kontrolórov tým došlo k porušeniu zákona.

„Kontrolou NKÚ SR boli zistené porušenia všeobecne záväzných právnych predpisov. Mesto poskytlo účelovú dotáciu zo svojho rozpočtu na verejnoprospešné účely v oblasti rozvoja kultúry obchodnej spoločnosti Kultúrny dom Andreja Hlinku. Časť dotácie bola použitá na odmeny členom predstavenstva a dozornej rady v sume 11-tisíc eur.

Poskytnutím dotácie na tieto účely mesto nepostupovalo podľa zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy," uvádzajú kontrolóri v Protokole o výsledku kontroly, ktorý má redakcia k dispozícii.

Ako ďalej vysvetľujú, z rozpočtu mesta mohla spoločnosti putovať účelová dotácia iba na konkrétne úlohy a akcie vo verejnom záujme alebo v prospech rozvoja územia mesta.

„Zároveň tým bola porušená finančná disciplína, keď mesto v tomto prípade nedodržalo ustanovený alebo určený spôsob nakladania s verejnými prostriedkami," pokračuje výsledok kontroly s tým, že bol porušený i zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy.

Ku kontrolnému zisteniu vzniesolo mesto námietku. Pôvodne úrad napadol aj to, že z dotácie boli vyplatené aj mzdy zamestnancov KDAH. Túto námietku napokon kontrolóri vyhodnotili ako opodstatnenú, no pri odmenách členom orgánov spoločnosti znova skonštatovali porušenie zákona.

Potrebná zmena fungovania

NKÚ uložil mestu v roku 2017 prijatie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov. Treba však povedať, že úrad nemôže nariadiť plnenie konkrétnych krokov. Tie sú na rozhodnutí vedenia mesta a mestského zastupiteľstva.

„NKÚ nemá sankčné právomoci a nemôže nariadiť kontrolovanému subjektu žiadne povinnosti, môže len odporúčať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. Samotný kontrolovaný subjekt sa však sám závazuje k prijatiu opatrení a zvolí si spôsob, akým ich bude realizovať," objasnil postup hovorca štátnych kontrolórov.

Výsledky kontroly musia prerokovať aj mestskí poslanci. Primátora tiež môžu uznesením zaviazať realizáciou opatrení, dodal.

Úrad dal mestu odporúčanie. A netýka sa len jednorazového pochybenia pri vyplatení odmien. Celkovo je na zváženie fungovanie a dotovanie spoločnosti KDAH.

„NKÚ SR vzhľadom na spôsob financovania obchodnej spoločnosti Kultúrny dom Andrea Hlinku formou poskytovania dotácií odporúča orgánom mesta prehodnotiť možnosť transformácie tejto akciovej spoločnosti na príspevkovú, resp. rozpočtovú organizáciu mesta," znelo odporúčanie.

A čo to teda znamená? KDAH je síce obchodná spoločnosť, ale tým, ako je dotovaná mestom, sa skôr podobá na príspevkovú organizáciu. Zákon ju definuje ako takú, ktorá menej ako polovicu svojich výrobných nákladov pokrýva vlastnými tržbami a príspevkom je zapojená na mestský rozpočet.

Na radnici prebieha od začiatku augusta štátna kontrola.
Foto: Jaroslav Moravčík

Poukázala na to aj interná kontrola mesta v tom istom roku 2017. „Cez dotáciu sa nemá financovať obchodná spoločnosť," stálo tiež v náleze vtedajšieho hlavného mestského kontrolóra. Ten zhodne navrhoval zvážiť zachovanie obchodnej spoločnosti, resp. premýšľať nad jej transformáciou na príspevkovú, ak sa trend nezmení a výnosy mestskej firmy nezvýšia.

KDAH je už dlhodobo stratový a mestskú kasu stojí nemalé peniaze. Napr. v kontrolovanom roku 2015 poskytlo mesto dotáciu vo výške takmer 400-tisíc eur, strata bola stotisícová. A práve zmena fungovania by mohla pomôcť dostať sa z mínusových čísel.

O ďalšej ceste rozhodnú

Mesto sa po rokovaní s poslancami zaviazalo k viacerým opatreniam. Súhlasili, že sa témou transformácie spoločnosti musia zaoberať. Na vyriešenie otázky, či by mala fungovať v podobe obchodnej alebo príspevkovej organizácie, si dali ako opatrenie vypracovanie finančnej a právnej analýzy. Aby zistili, aké prínosy a nevýhody prinesie zmena fungovania a mohli tak rozhodnúť, ako s KDAH ďalej postupovať. To bolo v roku 2017.

Je rok 2021 a téma stále nie je uzavretá. Spoločnosť funguje v starom režime, no radnica už má v rukách aspoň spomínané analýzy. V júni tohto roka bola na riešenie tejto problemtiky zriadená i pracovná skupina.

Ak by aj spoločnosť zachovali ako akciovú, zmeny nastať musia. Na mestských zastupiteľstvách zazneli stanoviská, podľa ktorých bude potrebná nová forma obchodného vzťahu medzi mestom a spoločnosťou – príspevky vo forme dotácií by sa napr. minimalizovali a mesto by si jednotlivé činnosti objednávalo.

Rozhodnutie sa má prijať do konca septembra.

Nikola Marhefková

Mesto chcelo spoluvlastníctvo Koniarne, obrana povolila prenájom

V otázke Koniarne našla radnica s ministerstvom obrany riešenie. Nie úplne ideálne. Mestu by pomohlo, keby malo v športovej hale podiel a mohlo by tak do nej investovať.

Koncom minulého roka vypršal mestu po 25 rokoch prenájom športovej haly Koniareň. Ešte pred uplynutím lehoty bolo známe, že situáciu treba riešiť. Od budúcnosti Koniarne totiž závisela aj budúcnosť basketbalu v meste.

Klub MBK Ružomberok by prišiel nielen o svoje sídlo, ale aj o možnosť hrať extraligu. Mesto inú vhodnú halu nemá, zrekonštruovaná T18-tka nespĺňa parametre, aby bola dejiskom prvej ligy.

To sa nestalo, radnica a ministerstvo obrany, ktoré objekt spravuje, uzavreli v polovici januára novú nájomnú zmluvu. Krátkodobú, na tri mesiace. Počas tohto obdobia sa mali obe strany dohodnúť na novom spôsobe, ako by mesto mohlo využívať halu aj naďalej.

V júli podpísali v poradí už tretiu zmluvu na štvrťročný prenájom haly. A podpisovať ju budú až do komunálnych volieb v roku 2022.

Dve možnosti na výber

K tejto dohode dospeli mesto aj obrana po vzájomných rokovaniach.

„Ministerstvo obrany SR rokovalo s mestom Ružomberok o možných spôsoboch využívania športovej haly, aktuálne je výber možnosti na rozhodnutí mesta," odpovedala hovorkyňa obrany

Martina Kovaľ Kakaščíková, v akej fáze sa aktuálne v súvislosti s Koniarňou nachádzajú.

Mestu dali na výber z dvoch možností. „Do úvahy pripadá združenie finančných prostriedkov zo strany ministerstva obrany a mesta Ružomberok za účelom technického zhodnotenia daného majetku alebo pokračovanie v krátkodobom nájme," konkretizovala Kakaščíková.

V prvom prípade by spojili mesto aj obrana peniaze na opravu Koniarne, pričom mesto by si mohlo priestor odužívať tak, ako dosiaľ. Napokon vedenie mesta zvolilo druhú možnosť.

„Dohodli sme sa, že budeme pokračovať v krátkodobom nájme haly do konca nášho funkčného obdobia," povedal pre RK Magazín viceprimátor Michal Lazár.

Zároveň dodal, že ide o dočasné riešenie. Po komunálnych voľbách bude mať nové vedenie mesta priestor na rokovanie s ministrom obrany o tom dlhodobom.

Odpredaj Koniarne nemožný, chceli aspoň podiel

Radnica sa už dlhodobo snaží o odkúpenie haly do svojho vlastníctva. Neúspešne, obrana zakaždým odmietla. Možnosť predaja vylúčila už v roku 2018, a teda aj predtým, než sa kúpa objektu stala predvolebným sľubom v primátorskej kampani.

Rezort obrany sa pritom odvolal na zákon, podľa ktorého smú na predaj ponúknuť iba majetok, ktorý najskôr vyhlásia za prebytočný. Čo znamená, že ho na svoju činnosť už nepotrebuje. To momentálne neplatí, halu majú v užívaní na plnenie svojich úloh Ozbrojené sily SR.

Rovnaké stanovisko zaujalo ministerstvo aj po parlamentných voľbách, keď sa na čelo rezortu postavil minister Jaroslav Naď. Hala naďalej nie je na predaj. „Vzhľadom na to, že športová hala v Ružomberku nie je pre Ministerstvo obrany SR prebytočným majetkom štátu, jej odpredaj nie je možnosťou," zopakovala hovorkyňa Kakaščíková.

Hoci mesto nemôže objekt odkúpiť, počas rokovaní sa pokúša-

lo v Koniarni získať aspoň vlastnícky podiel.

Samospráva by tak mala voľnejšie ruky, ak by chcela objekt napríklad opraviť alebo zrekonštruovať. Momentálne stavebné úpravy financovať nemôže. Hala patrí štátu a zákon neumožňuje investovať peniaze do cudzieho majetku.

Radnici sa k podielovému spoluvlastníctvu športovej haly dopracovať nepodarilo, ministerstvo na tento model fungovania nepristúpilo. I keď na rokovacom stole možnosti boli.

„Prvým variantom bolo urobiť zámenu s mestom Ružomberok za pozemky, ktoré vlastní v areáli Považských kasární a na samotnú halu Koniareň by mesto prevzalo vecné bremeno v prospech Ozbrojených síl SR," odpovedala radnica vlani v novembri, keď sme sa o osud Koniarne opätovne zaujímali.

Druhou možnosťou bol vznik nového subjektu, kde by športovú halu vlastnilo v určitom pomere mesto spoločne s ministerstvom obrany.

Obrana nám ešte vo februári tohto roka potvrdila, že obe alternatívy zvažujú. „Predmetné návrhy, v upravenej verzii, sú súčasťou variantných riešení spôsobu využívania športovej haly, o ktorých sa bude rozhodovať," povedala Kakaščíková. Do finálneho výberu sa napokon nedostali.

Rokujú o znížení ceny nájmu

Mesto stojí štvrťročný prenájom Koniarne vyše 5-tisíc eur. Zároveň platí aj za energie. V pomere 66 percent, zvyšok je na obrane.

„Krátkodobá zmluva je lepšia ako dlhodobá. Nájom je oproti riadnemu tretinový. No s ministerstvom obrany ešte rokujeme o znížení ceny," uviedol Michal Lazár.

V zmluve je presne určené, v ktoré dni smie športový klub halu využívať, ako aj konkrétna plocha, účtovaný je meter štvorcový. A práve tu sa dá manévrovať, ako stlačiť náklady.

„Možnosťou je zníženie metrov štvorcových. Z tritisíc metrov štvorcových, ktoré v hale okupujeme, 500 nepotrebujeme. Vyradíme priestory, ktoré nebudeme využívať," vysvetľuje zástupca primátora naskytajúcu sa možnosť okresania výdavkov.

Nikola Marhefková

V Koniarni môže basketbalový klub sídliť do nových komunálnych volieb. Foto: Jaroslav Moravčík

Stručne

Vojenská nemocnica zrekonštruuje administratívnu budovu. Komplexná rekonštrukcia bude stáť viac ako 1,8 milióna eur bez DPH. Časť v hodnote 1,3 milióna bude zaplatená zo zdrojov Európskej únie, zvyšok zaplatí vojenská nemocnica.

Do tímu MBK Ružomberok zamierili posily z Chorvátska aj z USA. Novými hráčkami sú Američanky Marte Graysová a Adrienne Motleyová či Chorvátka Patricija Burová.

Vojenská nemocnica už zlikvidovala biologický odpad z testovania obyvateľov. Takmer 184 ton odpadového materiálu bolo po celý čas uskladnených v priestoroch vojenského objektu Mokraď – Jamník v okrese Liptovský Mikuláš.

V Ružomberku vzniklo konzultačné pracovisko Centra právnej pomoci. Nové pracovisko má pomôcť občanom, ktorí potrebujú právnu pomoc a nemajú dostatok finančných prostriedkov. Nachádza sa v priestoroch mestského úradu, služby občanom bude poskytovať od septembra.

Areál Katolíckej univerzity v Ružomberku dostáva postupne nový vzhľad. Terénne úpravy okolia Študentského domova sú financované z poskytnutej kapitálovej dotácie verejných vysokých škôl v roku 2020, ukončenie je plánované do 30. septembra.

Takmer 70-percentná zaočkovanosť zamestnancov škôl je v ružomberskom a dolnokubínskom okrese v rámci žilinského kraja. Podľa ministra školstva Branislava Gröhlinga ide o celoslovenský nadpriemer.

V informačnom centre je v predaji najstaršia mestská kniha Ružomberka Prothocolon Maius 1527 – 1701. Na 356 stranách obsahuje celé znenia temer 1300 majetkovo-právnych zmlúv, zoznam doložených richtárov či ukážky písaných textov. Autorom je Tomáš Pastucha. Zakúpiť sa dá aj turistický sprievodca Liptov.

Zákazku na druhú a tretiu etapu nájomného bývania na Plavisku získala bratislavská stavebná firma Sytiq. Verejným obstarávaním mesto ušetrilo. Výstavba prvého bytového domu sa ešte nerozbehla, poslanci opätovne schvaľovali upravené uznesenie.

Od nového školského roka sa už nebudú plošne poskytovať tzv. obedy zadarmo pre žiakov základných a materských škôl. Na dotáciu na stravu budú mať nárok rodiny v hmotnej núdzi, rodiny s príjmom najviac vo výške životného minima a rodičia, ktorí si neuplatnili daňový bonus na dieťa.

r

PONUKA PRÁCE

Vydavateľstvo R PRESS, s. r. o. hľadá externých spolupracovníkov na pozíciu:

• **Redaktor/ka** so zameraním na ekonomiku a podnikanie

Záujemcovia svoje životopisy a motivačné listy posielajte mailom na:
riaditel@rkmagazin.sk
Uvítame aj ukážky publikovaných článkov (odkazy - linky), príp. referencie.

Bývalá pôrodnica bude slúžiť vojenským zdravotníkom

Roky chátrajúci areál starej gynekológie na Zarevúcej zrekonštruujú za osem miliónov eur.

Vyše trinásť rokov pustnúci komplex bývalej pôrodnice vedľa Kaštieľa sv. Žofie čaká nové využitie. Opäť v oblasti zdravotníctva, no tento raz vojenského. V objekte plánuje zriadiť svoje pracovisko Úrad hlavného lekára Ozbrojených síl SR (OS SR). Predchádzať tomu bude nákladná rekonštrukcia.

„Na investičnú akciu je vyčlenených 8 miliónov eur," uviedla pre naše noviny hovorkyňa ministerstva obrany Martina Kovaľ Kakaščíková.

Pol milióna z balíka pôjde na projekt, ktorý aktuálne súťažia. „V súčasnosti prebieha proces verejného obstarávania na zhotoviteľa projektovej prípravy," konkretizovala hovorkyňa rezortu, ktorý objekt patriaci štátu spravuje.

V objekte bude aj výcvik zdravotníkov pripravujúcich sa na službu v armáde. Foto: Jaroslav Moravčík

Nasledovať budú samotné stavebné úpravy. Podľa predmetu zákazky sa počíta s rekonštrukciou strechy, kotolne, vrátane všetkých vnútorných rozvodov kúrenia, elektriky, vody a plynu v budove. V pláne je tiež obnova omietok, podláh, výmena okien i zateplenie objektu, do ktorého sa vybuduje bezbariérový vstup.

Prestavba čaká aj vnútorné priestory, kde budú meniť dispozíciu. Časť projektu bude spracovaná ako utajovaná skutočnosť.

O tri roky by mal byť areál zrenovovaný, termín sa však môže posúvať. „Predpokladané ukončenie investičnej akcie je v roku 2024, termín však bude závisieť od ukončenia procesov obstarávania, ako aj samotnej projektovej dokumentácie, ktorej výstupom je aj upresnenie nákladov a termínov," priblížila Kakaščíková.

Úlohy armádneho zdravotníctva

Vo vynovených priestoroch vznikne pracovisko pre zamestnancov Úradu hlavného lekára OS RK, ktorí sem presťahujú svoje kancelárie z vojenskej nemocnice v Ružomberku, kde aktuáne sídlia.

No nielen tie. „Po rekonštrukcii tam Úrad hlavného lekára plánuje vytvoriť školiace stredisko pre zdravotnícke spôsobilosti Ozbrojených síl SR," potvrdila Kakaščíková pre RK Magazín ešte vlani.

V budove teda budú prebiehať aj odborné zdravotnícke kurzy. Pre ich účastníkov vybudujú špeciálne učebne, šatne a prípravovne. Úrad hlavného lekára, ktorý má na starosti aj výcvik a prípravu budúcich vojenských zdravotníkov, už organizoval napríklad školenia sanitárske, prvej pomoci či špecializované pre bojových záchranárov. V prerobenom komplexe pribudne tiež ubytovanie pre profesionálnych vojakov pri zmenovom pracovnom režime.

Budovu na Zarevúcej postavili ešte v roku 1937 ako Pavilón pre matku a dieťa. Neskôr v komplexe sídlilo gynekologicko-pôrodnícke oddelenie, ktoré sa v roku 2008 presťahovalo do areálu ÚVN na Považskej ulici. Vojenská nemocnica ako vtedajší správca sa neúspešne pokúšala o predaj komplexu. V roku 2018 ho chcelo do vlastníctva získať mesto výmenou za časť svojich pozemky v Považských kasárňach a tak vyhovieť súkromnému investorovi, ktorý tu mal záujem vybudovať zdravotnícke zariadenie. Na výmenu napokon nepristúpili a budovu si ponechala armáda.

Nikola Marhefková

Kolóny komplikujú prejazd Ružomberkom, trpí aj mestská časť Černová

Diaľnica v nedohľadne, čiastočná kompenzácia v podobe zelenej vlny nestačí a kritickej dopravnej situácii nepomáha ani začatá rekonštrukcia vozovky pri Kraľovanoch. Šoférom sa čakať v dlhej kolóne nepáči, cestu si krátia cez mestskú časť Černová, čo komplikuje život dolnoliptákom žijúcim v priľahlých uliciach až do centra mesta. Radnica má na stole dopravný projekt, ktorým chce zaťaženiu ulíc predísť.

Anna Zábojníková Jaroslav Moravčík

Piatok trinásteho augusta. Mnoho vodičov si zaiste povzdychlo, že lepší čas na prejazd Ružomberkom si ani vybrať nemohli. Bežné víkendové kolóny najnovšie znásobila rekonštrukcia vozovky v Kraľovanoch. Dopravný servis už opäť upozorňuje na niekoľkokilometrové šóry áut. Tentokrát nielen z Ivachnovej smerom do centra dolného Liptova, ale aj pred Hubovou v smere na západ a pred Černovou v smere na východ.

Šikovnejším, ktorým sa nechce čakať v kolónach, pomáha aj elektronická navigácia. Ponúka možnosť skratiek, vďaka čomu môžeme dlhému radu ŠPZ-tiek z celého Slovenska mávať už v Černovej, na Klačne či na ulici Makovického. Problém má spoločného menovateľa a tým je chýbajúca diaľnica.

Zelená vlna problém s kolónami nevyrieši

Minister dopravy a výstavby Andrej Doležal už viackrát v priebehu posledného roka potvrdil, že dokončenie ružomberského obchvatu predpokladajú koncom roka 2023. Naposledy na kontrolnom dni po boku premiéra Eduarda Hegera. Zároveň uviedli, že naraz plánujú sprejazdniť úseky popri Ružomberku a Žiline.

Ako kompenzácia za meškanie diaľnice funguje v Ružomberku už viac ako rok zelená vlna, ktorá stála diaľničiarov 4,1 milióna eur. A mesto doplácalo ešte so svojho rozpočtu naviac, na priamo bez výberu sumu 68-tisíc eur.

Jej budovanie začala Národná diaľničná spoločnosť (NDS) v auguste 2019, ako požiadavku mesta a okolitých obcí, ktoré boli nespokojné s meškajúcim úsekom diaľnice D1 Hubová – Ivachnová. Po novom tak vozidlá mestom prejdú bez zbytočného spomaľovania či zastavovania. Ružomberská radnica však prostredníctvom poradcu primátora pre dopravu Tomáša Mišoviča pripomína, že zelená vlna neodstráni kolóny. Zápchy áut zmierni len hotový diaľničný úsek.

„Zelená vlna vyrieši to, aby kolóny neboli v meste a aby sa skrátil prejazdný čas áut cez mesto. Keď vozidlo príde do mesta a zastane na každej červenej, tak to spomaľovanie a rozbiehanie stojí enormné množstvo času," vysvetlil pre naše noviny na sklonku minulého roka Mišovič.

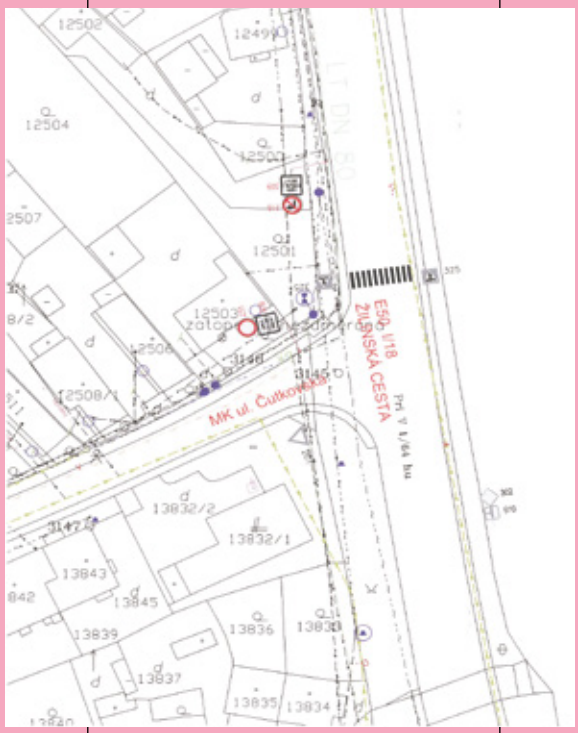

Súčasťou dopravného projektu sú viaceré značky zakazujúce vjazd nielen do Černovej, ale aj do Hrboltovej či Rybárpola.
Foto: PD.

Mesto mohlo už pred rokom a pol pripomienkovať štátny podnik v rámci spomínanej kompenzácie za diaľnicu tak, aby sa vytvorili ďalšie križovatky, ktoré by kolóny zastavili mimo mesta, neurobilo tak.

Kritická dopravná situácia v meste

Kolóny z oboch strán pred Ružomberkom sme počas leta mohli vídať oveľa častejšie. Situácii nepomohla ani rekonštrukcia vozovky pri Kraľovanoch na hlavnom ťahu cesty I/18 z Martina do Ružomberka. Spomínaná oprava cesty, ktorá začala v piatok 13. augusta, spôsobila kolaps už počas prvého dňa. Práce na 2,76 kilometrovom úseku však potrvajú do 11. októbra, Slovenská správa ciest za ne zaplatila takmer milión eur.

Neželaným vedľajším efektom kolón je ale zaťaženie ulíc Černovej, Hrboltovej, Klačna či ulice Makovického. Na kritickú dopravnú situáciu upozornili na júnovom mestskom zastupiteľstve nielen poslanci, ale aj obaja viceprimátori.

„Chcel by som, aby mesto hľadalo určité dopravné opatrenia, ako by sme vedeli pomôcť ľuďom, že do doby, kedy bude vybudovaná diaľnica, nás čaká takéto náročné obdobie. Viackrát som inicioval aktivitu, aby sme zakázali vstup aspoň nákladným vozidlám cez niektoré ulice," povedal v pléne poslanec za mestskú časť Černová Patrik Habo. Zároveň dodal, že na ulici Pri Váhu, pri vstupe do Černovej, je už osadená značka zákaz vjazdu nákladných vozidiel. Myslí si však, že toto opatrenie nie je dostačujúce.

„Pred časom sme viackrát navrho-

vali poradcovi primátora pre dopravu Tomášovi Mišovičovi a vedeniu mesta, aby štátne peniaze, ktoré boli určené na rekonštrukciu svetelnej križovatky na Shellke, neboli použité len tam, ale aby bola svetelná križovatka vybudovaná aj na úrovni mosta na Hrboltovej," uviedol Habo s tým, že práve na spomínanom úseku by svetelná križovatka zabezpečila, aby všetky tranzitné vozidlá, ktoré smerujú zo západu na východ, čakali smerom na Hubovú v časti, ktorá je neobývaná.

„Týmto spôsobom zbytočne zaťažujeme mesto, pretože 90 percent vodičov využíva elektronickú navigáciu a tá ich online naviguje na iné časti, ktoré využívajú ako skratky," hovorí o zaťažení ulíc nielen vo svojom obvode poslanec Habo.

Na kritickú dopravnú situáciu v meste v súvislosti s kolónami upozornila aj poslankyňa Janka Halušková.

„Obyvatelia Makovického sa sťažujú, že po pravej strane, smerom do mesta, kde je šesť tehlových bytoviek, majú ľudia v lete problém vyjsť z domu a dostať sa do mesta. Keď pôjdete smerom k múzeu, uvidíte všetky značky z celého Slovenska. Chcem sa spýtať, či sa nedá spolupracovať aj s políciou, pretože obyvatelia sú nešťastní," poznamenala poslankyňa Halušková.

S opatreniami, ktoré musí urobiť mesto, súhlasí aj viceprimátor Michal Lazár. „Všimol som si to aj na Klačne. Hoci je tam cesta oveľa širšia, prechádza ňou trvalý prúd áut iných značiek ako z Ružomberka. Je to opodstatnená otázka, čo s tým ďalej."

Poslanci sa pýtali na konkrétne riešenie tejto situácie. Viceprimátor Ján Bednárik avizoval začiatkom júla stretnutie aj za účasti polície.

„Neviem povedať, aké riešenie nájdeme, ale jediným je zrejme nechať dopravu ešte pred Čistiarňou odpadových vôd (ČOV) v Hrboltovej, dúfam, že si vodiči nenájdu skratku inde," prisľúbil ešte na konci júna rokovanie s možným riešením Bednárik. Dodal, že zatiaľ mesto eliminovalo nákladnú dopravu.

Kolóny z oboch strán pred Ružomberkom sme počas leta mohli vídať oveľa častejšie.
Foto: Jaroslav Moravčík

„Už nechodia cez Černovú, ale stoja v kolóne. Problém sú osobné vozidlá, tie si skracujú cestu, kde vedia," uzatvoril diskusiu viceprimátor Bednárik.

Mesto prisľúbilo dopravný projekt

Po stretnutí aj za prítomnosti polície mesto prisľúbilo, že dá vypracovať dopravný projekt, ktorý bude riešiť dopravnú situáciu. Tá by mala mať viaceré značenia.

Podľa informácií, ktoré poslal viceprimátor poslancom ešte 9. júla, by mala byť na ulici Račkov umiestnená dopravná značka zákaz vjazdu okrem dopravnej obsluhy. Na vjazde z hlavnej cesty 1/18 na ČOV a Hrboltová by mala byť umiestnená značka prejazd zakázaný okrem dopravnej obsluhy. Za parkoviskom Ranč plánujú umiestniť značku zákaz vjazdu okrem dopravnej obsluhy a rovnaká značka by mala byť umiestnená aj na odbočke na Klačno pri Camíne. V rámci riešenia problému sa otvorí aj problém parkovania pri Camíne.

Viceprimátor Ján Bednárik taktiež prisľúbil, že spomínaný dopravný projekt bude prejednaný vo vedení mesta a hneď bude určený termín zadania projektovej dokumentácie a spôsob financovania. Oslovili sme preto mesto s otázkou, či po mesiaci od rokovania na vedení mesta už poznajú spôsob riešenia problému s dopravou či termín zadania projektu, rovnako tak aj spôsob financovania.

„Z našich zistení je ťažko viniť jednotlivých vodičov, pretože jednak neporušujú momentálne žiaden predpis a na druhej strane cestu Černovou im v prípade zhustenej premávky odporúča aj navigácia. Mesto Ružomberok tak v snahe o riešenie problému, v spolupráci so správnym orgánom, navrhlo riešenie spočívajúce v osadení dopravného značenia zakazujúceho prejazd cez Černovú," povedal pre naše noviny

hovorca mesta Viktor Mydlo.

Zároveň dodal, že je potrebné povedať, že nie každé vozidlo nutne prechádza cez Černovú. Niektoré vozidlá idú do mesta zo západnej strany a ich vjazd cez Černovú, mnohé zas do obľúbeného reštauračného zariadenia v Čutkovskej doline.

„Osadenie takéhoto značenia môže negatívne ovplyvniť prístupnosť do mesta a do niektorých zariadení, čomu sa snažíme vyhnúť. Momentálne sa čaká posledné administratívne kroky. Akonáhle bude toto riešenie odobrené, pristúpi sa ku osadeniu," nešpecifikuje konkrétny dátum realizácie Viktor Mydlo.

A hoci sa mesto odpovedi o financovaní projektu či termíne zadania projektovej dokumentácie elegantne vyhlo, v druhej polovici augusta sme sa z redakčných zdrojov dozvedeli, že projekt je už na papieri. Mesto si ho objednalo a projektant ho dodal. Na to, aby však mohol byť zrealizovaný, musí byť schválený mestským zastupiteľstvom. Rokovanie je naplánované na koniec septembra.

Spomínaný dopravný projekt hovorí o troch návrhoch riešenia. Od Žiliny smerom na Ružomberok bude vodičov na obmedzenie upozorňovať prvá značka - zákaz odbočenia s dodatkovou tabuľou, že odbočiť môžu len vozidlá dopravnej obsluhy. O pár metrov ďalej, hneď za benzínovou pumpou, už bude ďalšia značka - úplný zákaz odbočenia na ulicu Čutkovská. Do Černovej sa teda bude dať dostať len po ulici Račkov alebo postupovať ďalej do mesta a pri Katolíckej univerzite odbočiť na Klačno.

Druhá časť projektu hovorí o zákaze vjazdu do Hrboltovej popod most aj do Černovej pri Moteli Ranč. Opäť s povolením len dopravnej obsluhe.

Tretí návrh spomína aj Rybárpole. Zákaz vjazdu by mal byť na odbočke na ulicu Silbigera. Zjednodušene, prejazdy budú môcť realizovať len ľudia, ktorí na danom mieste bývajú, majú tam prevádzku alebo vodiči zabezpečujúce zásobovanie. Dopravnými značkami sa však skomplikuje prejazd do okolitých podnikov či reštauračných zariadení, no problém odbočiť budú mať aj Ružomberčania, ktorých sa netýka dodatková tabuľka s nápisom Okrem dopravnej obsluhy.

Keďže rokovanie ohľadom spomínaného dopravného projektu prebehlo po uzávierke nášho septembrového čísla novín, téme sa budeme venovať aj naďalej na našom webe.

Ešte viac skvelého čítania na
www.rkmagazin.sk

Nájdete nás aj na facebooku:
facebook.com/rkmagazin

aj na instagrame:
instagram.com/ruzomberskymagazin/

Ďalšie číslo RK Magazínu vyjde 30.9.2021

Viceprimátor Michal Lazár: Nasledujúce štyri roky prinesú Ružomberku obrovský rozvoj

O Kalvárii, o spolupráci vo vedení mesta, chýbajúcom rozvoji, ale aj o tom, či má vyššie ambície v nadchádzajúcich komunálnych voľbách sme, sa rozprávali s viceprimátorom Michalom Lazárom.

Anna Zábojníková - Nikola Marhefková Jaroslav Moravčík

Ako viceprimátor ste zodpovedný za všetky oblasti - sociálne veci, kultúra, školstvo aj šport, ktoré priškrtila pandémia. Pred nami je začiatok školského roka. Môžeme si ako spoločnosť dovoliť opäť zatvárať školy?

Od čias reformy Márie Terézie, kedy bola zavedená povinná školská dochádzka pre deti od 6 do 12 rokov, je aktuálne najhoršia situácia v tejto oblasti. Deti nechodili s prestávkami rok do školy. Osobne by som zatváral až vtedy, keď to bude kritické. Väčšina pedagógov je zaočkovaná. Máme však aj mladých učiteľov, ktorí sa zaočkovať nedali. Môže nastať situácia, že nebude mať kto učiť. A to by zanechalo ďalekosiahlejšie následky ako doteraz. Máme veľkú skupinu detí, ktoré sa nezúčastnovali dištančného vzdelávania z rôznych dôvodov a ak sa aj zúčastňovali, tak neprebehla socializácia. Deti žijú vo virtuálnom svete na druhú, pretože ten svet, ktorý poznali bežne, zrazu na dlhé obdobie zmizol.

Poznáme aj mieru zaočkovanosti učiteľov v meste?

Je na úrovni nad 60 percent.

Viceprimátor Michal Lazár
Foto: Jaroslav Moravčík

Viackrát ste uviedli, že potrebujeme aspoň dve mestské školy, ktoré budú výnosné, aby sa vedeli poskladať na zvyšné školy v meste. Inak hrozí zrušenie dvoch základných škôl, a to v Bielom Potoku a Černovej.

Na základe mojich stretnutí s riaditeľmi, pedagógmi a rodičmi došlo k určitým opatreniam a roky 2019 a 2020 boli úspešné. Mali sme vybalansovaný rozpočet a nemuseli sme dotovať z mesta ani euro. Situácia je teraz iná, pretože od septembra 2020 nám poklesli počti detí a tým pádom je aj nižšia dotácia zo strany štátu. Na základe opatrení môžem konštatovať, že máme v Ružomberku dve základné školy, ktoré sú na tom ekonomicky relatívne dobre. Je to Zarevúca a Bystrická. Obe školy prispievajú na chod zvyšných škôl v meste.

Rušenie škôl teda nie je na stole?

Nehovoríme o rušení. Aj Biely Potok a Černová majú svoje špecifiká. Černová sa vyvíja dobre, každý rok sa hlási viac a viac detí. Od septembra bude mať opäť aj naplnený stav v prvom ročníku (22 detí). Som presvedčený o tom, že za pár rokov bude táto škola v plusových číslach. Ak bude problém, tak možno na Bielom Potoku, pretože sa tam teraz prihlásilo málo detí, ale nasledovné roky ukazujú, že ich bude viac. V dohodovacom konaní budeme môcť získať prostriedky na dofinancovanie škôl od štátu. Ak sa nám to nepodarí, mesto bude musieť doplatiť 50-60 tisíc eur.

Prejdime aj k opatrovateľskej službe, kde ste na jej podporu získali grant, ktorý skončil na jar tohto roku. Bola možnosť opäť pokračovať v projekte?

Keď som prišiel na úrad, dali mi okrem iného do vienka sociálne služby, kde sme získali grant na 489-tisíc eur. Podporili sme z neho 33 opatrovateliek z celkového počtu 83, ktoré pracujú v meste sumou 570 eur. Projekt bude pokračovať, ministerstvo práce koncom júna zverejnilo novú výzvu. Prihlásili sme sa a čakáme na vyhodnotenie. V tomto projekte sa už zvýšila sadzba na jednu opatrovateľku na 680 eur.

Spoločne s primátorom Igorom Čomborom a viceprimátorom Jánom Bednárikom fungujete vo vedení mesta v „trojzáprahu". Ako sa vám spolupracuje?

Dobre, pretože veci, ktoré potrebujem odkomunikovať, si aj odkomunikujeme. Samozrejme, že pri práci na takýchto pozíciach môže dôjsť k otáznikom, ale v zásade som si tieto otázniky vedel priamo vyriešiť a dohodnúť sa. Všetko je o komunikácii.

Spomínali ste otázniky. Čo ste tým mysleli?

Ak boli otázniky, napríklad som sa nezúčastnil rokovania, ktoré organizoval viceprimátor Ján Bednárik, a nemal som o tom informácie, tak som za ním zašiel a vypýtal si ich. Ak je niečo, kedy rokujeme samostatne, stáva sa to bežne, tak sme si tieto veci vieme vyštrngať a vysvetliť. Usilujem sa o komunikáciu.

Zo strany primátora a druhého viceprimátora je dostatočná?

U pána primátora mám dvere vždy otvorené, nemám žiadny problém s komunikáciou s ním. S kolegom Bednárikom sa pravidelne stretávame na rokovaniach vedenia mesta, kde je prítomný aj pán primátor, takže tu problém nevidím. Ako som povedal, ak cítim potrebu odkomunikovať si veci, tak to urobím.

Vo funkcii ste už takmer tretí rok. Hodnotíte toto volebné obdobie ako úspešné? Čo sa podarilo?

Ak by som povedal, že všetky moje ambície a plány sa naplnili, tak by to nebola pravda. Za seba hovorím, že to, čo mi bolo zverené, tak funguje relatívne dobre.

Čo konkrétne sa zmenilo?

Potravinová výdajňa na Madačovej získala chýbajúce auto na prenos potravín. Nízkoprahové centrum pre deti a rodiny, ktoré sa venuje deťom s rôznymi poruchami správania, získali na projekt sociálnej služby v teréne 9,5 tisíc eur. Prispel som k tomu, že naše opatrovateľky dostali aj adekvátne ohodnotenie. V školstve sa stabilizovala situácia tak, že nebolo potrebné dotovať zo strany mesta navyše základné školy. Získali sme grant na modernizáciu odborných učební v hodnote viac ako 687-tisíc eur.

Som podpredseda predstavenstva OOCR Liptov, kde sa ročne preinvestuje viac ako milión eur. Podporili sme množstvo akcií v meste, napríklad aj Korýtko. Taktiež som predsedom predstavenstva v Klaster Liptov, kde sa preinvestujú desiatky tisíc eur a podporujú menšie projekty. Ako konateľovi MBK Ružomberok sa mi podarilo stabilizovať finančnú situáciu v klube a získali sme za môjho pôsobenia v klube dva tituly majsteriek SR. V roku 2020 sme zrekonštruovali halu T18 na Plavisku, získali sme na ňu viac ako 700-tisíc eur a preinvestovali sme aj vlastné zdroje na úrovni približne 100-tisíc eur. Bol som aj konateľom v Bype. Odtiaľ som odišiel, pretože som nebol spokojný s fungovaním spoločnosti. Viac sa k tomu ale nechcem vyjadrovať.

Ľudí ale zaujímajú aj iné témy, individuálna bytová výstavba (IBV), nájomné byty, investor a s ním súvisiaca práca, diaľnica. Ale to je len zlomok toho, čo v kampani sľuboval primátor. Mimochodom, mnoho zo sľubov chcel zrealizovať už počas rokov 2014-2018. Keď to zhrnieme, splniť sa podarilo len máločo. Podporovali ste ho počas poslednej kampane, ako to hodnotíte?

V zásade, nie je to príjemné počúvanie, keď vás niekto kritizuje

S Michalom Lazárom sme sa rozprávali aj o rozvoji mesta. Foto: Jaroslav Moravčík

napríklad za to, že nie je postavená diaľnica. Konkrétne túto vec si treba rozmeniť na drobné. V prípade diaľnice uskutočnil primátor veľa aktivít smerom ku jej dokončeniu. Samozrejme, že reálne kompetencie pre dokončenie diaľničného úseku Hubová – Ivachnová nemá pán primátor, ale ministerstvo dopravy. Na ostatnom stretnutí s predstaviteľmi NDS bol však stanovený termín dokončenia tohto úseku diaľnice na koniec roka 2023. Tento termín potvrdil aj minister dopravy.

Je chvályhodné, že vyvíja snahy v oblasti diaľnice, ale môže sa venovať veciam, ktoré má priamo v kompetencii, napríklad centrum mesta, IBV, nájomné bývanie.

Primátor rozdelil kompetencie a tie niekto nejakým spôsobom napĺňa. Koncepciu nájomných bytov či centra mesta sú jednoznačne delegované na druhého zástupcu mesta. On vám môže k tomu povedať všetko, čo Vás zaujíma. Ja môžem potvrdiť, že sme niekoľkokrát predložili do MsZ návrhy na zmenu uznesení v súvislosti s výstavbou nájomných bytov, ale bolo to napríklad v prípade bytoviek Plavisko 2 a Plavisko 3 vyvolané znížením celkovej ceny. Bytovka Plavisko 1 je vo finále a v najbližších dňoch sa rozhodne o jej výstavbe. Záverečné slovo bude mať ŠFRB. Zatiaľ teda nestaviame, ale som presvedčený, že najmenej dve z troch nájomných bytoviek do konca volebného obdobia začneme stavať.

Spomínali ste prenesenie kompetencií. Je pravda, že pán primátor má aj zbory poradcov, ktorých je dovedna 35. Prečo to potom tak trvá, keď je v Ružomberku toľko ľudí, ktorí sa angažujú o rozvoj mesta?

Na toto odpovedať neviem. Aj mňa to mrzí. Robíme, ale niekedy, bohužiaľ, tie výsledky nie sú hneď viditeľné. Stále verím, že do konca volebného obdobia sa to podarí. Odmietam pohľad verejnosti, že sme všetci zlí.

Ak ale hovoríme o bývaní, musíme hovoriť aj o IBV, ktorá mo-

mentálne stojí. Viceprimátor Bednárik bol poslancami zaviazaný, aby podal informačnú správu, ako na tom sme a to neodznelo. Tu už nie je prekážkou ŠFRB, ale to, že o procese realizácie ani nevieme.

IBV je ťažká otázka. Najskôr mali byť vybavené Hríby, potom Dielec, najmenej sa rozpráva o lokalite Gejdák, ktorá má najväčší potenciál, pretože tam vlastníme pozemky. Aj v tejto veci Vám najlepšie odpovie pán zástupca Bednárik, ktorý sa tejto téme venuje. K výstavbe IBV Dielec si ale dovolím povedať, že dianie okolo Kalvárie celý proces ohrozuje. Hovorí sa o jej záchrane, ale podľa môjho názoru je to hra, ktorej dobre nerozumiem.

Hra v akom zmysle?

Sú v tejto súvislosti podávané rôzne sťažnosti, protesty napríklad na prokuratúru. Musíme dokazovať, že je všetko v súlade so zákonom, zatiaľ sa nám nestalo, že by sme my ako mesto urobili závažné chyby. Boli formálne, ale dali sa odstrániť. Ja mám pocit, že niektoré politické aktivity smerujú k tomu, aby sa IBV zastavili.

Keď hovoríte, že vy ako mesto ste nepochybili, tak sám viceprimátor Bednárik medzi prvými na svojom blogu upozornil na zmenu projektu, ktorá sa podľa jeho slov udiala bez vedomia vedenia mesta. Pôvodne sa rátalo s výstavbou rodinných domov, zmenou projektu však povolili mestskí úradníci aj apartmánové. Aj niektorí mestskí poslanci kritizovali, že sa k tomu nemohli vyjadriť. Iniciatíva okolo Kalvárie skôr poukazovala aj na nie úplne transparentný proces. A nie torpédovanie rozvoja.

Z právneho hľadiska nebolo porušené nič. To, čo sa stalo, že niekto podpísal zmenu projektu, bola chyba. Som toho názoru, aby sa aj napriek tomu stavalo. Aj keď ja si myslím, že už developer nebude chcieť stavať. Potom si ľudia nebudú môcť kúpiť v peknom prostredí kvalitné bývanie.

Výzva na záchranu ružomberskej Kalvárie je od začiatku občianska iniciatíva, ktorá chcela ochrániť jej územie oddialením plánovanej výstavby.

Téma Kalvárie bola politicky zneužitá a výsledkom toho je aj petícia. Mám na to niekoľko argumentov. Ak si zoberiete zoznam ľudí, ktorí boli iniciátormi petície, to nie sú všetci aktivisti z presvedčenia, ale sú tam aj politicky aktívni ľudia, ktorí sú v zastupiteľstve, a hovoria o sebe, že sú opozícia. Medzi signatármi sú architekti, ktorí v minulosti nakreslili Kalváriu zastavanú rodinnými domami, vtedy to bolo v poriadku, teraz to už nie je. Tretí dôvod, prečo ma petícia neoslovila, je, že nikto na meste by si nedovolil urobiť žiadny krok bez toho, aby boli veci odkonzultované s farským úradom. Zachrániť Kalváriu je heslo, ktoré len podnecuje, aby človek rozmýšľal, čo je vlastne za tým.

Keby ste si urobili anketu, naprieč všetkými vekovými skupinami, som presvedčený o tom, že pre väčšinu Ružomberčanov je Kalvária spájaná s trasou na Malino Brdo. Nepochybujem o tom, že je to pietne miesto, no 90 percent ľudí prechádza týmto územím za účelom turistiky.

Nestotožňujete sa teda ani s ideou petície, aby sa výstavba posunula?

Vôbec. Stotožňujem sa s tým, že Kalvária – Krížová cesta má duchovný rozmer, ktorý treba zachovať. Je však výstavba v prospech občana alebo nie? Podľa mňa je v jeho prospech, takže som sa priklonil na stranu tých, ktorí hovoria, že treba rozvíjať toto územie.

Cieľom petície ale nebolo zabrániť developerovi stavať. Mala dosiahnuť, aby sa ochránilo dedičstvo otcov a zároveň, aby si Ružomberčan mohol kúpiť bývanie.

Áno, ale predstavitelia petície žiadali výmenu pozemkov tak, aby sa vytvorilo ochranné pásmo na úrovni 30-35 metrov, pričom súčasné ochranné pásmo je v šírke cca 12 m. Predmetné pozemky ale mesto nevlastní, čiže vymeniť ich za lukratívne mestské pozemky napr. v Hrabove by bola samovražda, pretože na to nie je právny titul. Tu už narážame na problém, ktorý sa volá zásady hospodárenia s majetkom mesta. Nie je možná takáto výmena. Jedinou, ale nereálnou cestou by bolo, ak by sa angažovali vlastníci pozemkov, ktorí by povedali, dobre, posuňte si to a my budeme mať dobrý pocit. Ak by sme pozemky vymieňali bez právneho titulu za požiadavky, ktoré majitelia pozemkov predložili, neprešlo by to. Ak docieli petícia výsledok, tak ten, že developer zastaví výstavbu a tým sa reálne ohrozí aj IBV Dielec.

Nechýba mestu koncepčné plánovanie? Aktuálne je na stole rekonštrukcia Podhory. Je správne, že sa k nej pristupuje až po niekoľkých úrazoch? Prečo nebola začlenená medzi väčšie investičné priority mesta?

Bola to chyba. Centrum mesta riešime, snažíme sa nájsť čo najlepšie riešenie. Viceprimátor Bednárik sa stretáva s architektami, dohodli sa na tom, ako to bude vyzerať. Môžem prezradiť len toľko, že by sme chceli urobiť koridor, ktorý by zachoval pôvodnú dlažbu od stien v jednotlivých objek-toch a koridor v šírke troch metrov sa urobí nový.

Ostaňme ešte v centre mesta, kde majú povolený vjazd cyklisti. Skúšobné obdobie bude končiť na

konci augusta. Bude táto zmena trvalá?

Podľa môjho osobného názoru treba dať priestor cyklistom. Nie je ale dobrý výsledok, aby mamičky s deťmi utekali z pešej zóny pred niektorými cyklistami, ktorí si urobili z pešej zóny Tour de France. Je treba nastaviť pravidlá, kde a akou rýchlosťou by mali cyklisti ísť. Ale tie nemáme. Ak povoliť vjazd cyklistom na pešiu zónu natrvalo, tak s pravidlami.

Prečo neboli podmienky pre cyklistov a peších nastavené od začiatku?

Mysleli sme si, že ako všade vo svete bude platiť princíp tolerancie. V Ružomberku sme sa ale presvedčili, že to tak nebolo. Môj názor je, že v takejto podobe to nemôže pokračovať.

Budete chcieť pokračovať v komunálnej politike aj naďalej? Máte aj vyššie ambície?

Chcel by som pokračovať, no nemám ambíciu kandidovať na funkciu primátora mesta.

Niekomu potom ale vyjadríte podporu.

Určite. Nasledujúce štyri roky budú najdynamickejšie a prinesú Ružomberku najväčší rozvoj. Sú tu obrovské zdroje vrámci UMR a Plánu obnovy. Ak si zvolíme správne a zastupiteľský zbor bude naklonený kooperácii, nie je možné, aby sa mesto neposunulo.

Je podľa vás Igor Čombor dobrým primátorom?

Je to výnimočná osobnosť. V Ružomberku ich nemáme veľa. Pre mňa je to človek, ktorý je schopný a aj napriek vyššiemu veku je mentálne veľmi silný. Vie sa rozhodnúť, v mnohých veciach sa vyzná, nevzdáva sa a neuteká pred problémom, je prirodzenou autoritou.

Michal Lazár pre naše noviny potvrdil, že nemá ambíciu kandidovať na funkciu primátora mesta.
Foto: Jaroslav Moravčík

Nemalo by vidieť za primátorom, ktorého ste nazvali osobnosťou aj rozvoj?

Ako som už povedal, primátor delegoval právomoci na oboch zástupcov a teda spolu s ním a celým mestským zastupiteľstvom zodpovedáme za rozvoj mesta. Nechcem sa na nič vyhovárať, ale ešte do konca volebného obdobia máme 14 mesiacov a verím, že sa niektoré veci podarí dotiahnuť. Vidím to optimisticky aj do budúcnosti, veď také ťažké volebné obdobie, ako je teraz, už nikdy nebude.

Kvôli čomu už nebude? Máte na mysli pandémiu?

Pandémia je len časť. Zvyšok je neúprosný politický boj, ktorý tu prebieha od samého začiatku druhého volebného obdobia pána primátora.

A nie je to práve politický boj o rozvoj?

To ukáže čas. Ako som povedal, Ružomberok čaká v nasledujúcich rokoch obrovský rozvoj. Plán obnovy a pripravovaná Integrovaná územná stratégia udržateľného mestského rozvoja (UMR) „Ružomberok – Liptovský Mikuláš“ prinesú možnosť tu preinvestovať milióny eur. Ktokoľvek sem príde, bude mať obrovské šance a príležitosti. My sme také nemali. Stali sa chyby, niektoré veci nám nevyšli, preto ten rozvoj nie je taký hmatateľný, ale nemôžem povedať, že by sme nič nerobili.

Zo senníkov turistické útulne

Nad Černovou renovujú objekty ľudovej architektúry. Pred sto rokmi v nich skladovali seno, teraz môžu drevené konštrukcie poskytnúť turistom úkryt aj nocľah.

Na rozľahlej lúke na upätí Krstej hory sa črtá drevený objekt. Na pohľad nedávno zrenovovaný. Do vnútra sa dá dostať poklopom, vstup uľahčujú pristavené rebríky. Pôvodne šindľovú strechu, prekrytú plátmi plechu, vymenili. Vlani cez ňu už presvitalo aj pár dier, ktovie, aké by to bolo zotrvať vo vnútri počas lejaka. Teraz ale netreba mať obavy, nad hlavou máme strechu novú, z červeného smreka.

Zhnitá podlaha je už tiež minulosťo, pre nocľažníkov je pripravené pokosené a nasušené seno, aby sa pohodlnejšie vyspali. Zmestia sa aj zo šiesti. Stačí rozložiť spacák.

Nepredstavujeme vám bizarnú verziu relácie nové bývanie. Ale zrekonštruovaný senník pod Krstou (Tlstou) horou, ktorý môže turistom poslúžiť ako podhorská útulňa či úkryt. Pri ceste, priamo na červene značke na hrebeňovku Veľkej Fatry.

Do obnovy historického objektu, domácimi nazývané i štále, sa pustili nadšenci z občianskeho združenia Sloboda pohybu v spolupráci s miestnymi dobrovoľníkmi.

Štálov sa zachovalo málo

A prečo sa vôbec podujali na renováciu? Z pohľadu turistického, ale aj tradičného staviteľstva.

Práce na renovácii senníka pod Krstou horou.
Foto: Pavol Timko

„Rozhodla kombinácia faktu, že slúžia turistom priamo na červenej značke na dôležitej trase na hrebeň Veľkej Fatry a zároveň ide o objekty tradičnej ľudovej architektúry, ktoré si zaslúžia ochranu," uviedol pre naše noviny Pavol Timko z občianskeho združenia Sloboda pohybu, ktorým sa vlani podarilo zachrániť aj vzácny vyše 160-ročný salaš Obrubovanec.

V minulosti by sme podobných senníkov na Liptove rátali na stovky. Len v samotnom černovskom chotári 200 až 250. Na prelome storočia mala každá rodina takýto štál. Uskladňovali v ňom kvalitnejšie seno z vysokohorských lúk. Nechávali si ho na zimu, kedy ho zvážali dole do dediny, dopĺňa „životopis" vyše storočných zrubov Patrik Habo z občianskeho združenia Černovský chotár, ktorý sa tiež zapojil do projektu rekonštrukcie.

Doteraz sa ich zachovalo málo. V chotári rádovo v desiatkach, možno 40 až 50. Nie práve v dôstojnom stave, z niektorých ostali už len torzá. „Svoj pôvodný účel už stratili. Ľudia nemajú veľkú motiváciu ich udržiavať a zachraňujú ich len nadšenci, ktorí si vážia ľudovú architektúru," hovorí Timko s tým, že im nachádzajú aj nové využitie. Slúžia napr. ako útočisko pre turistov. I keď,

v štáloch si zvykli pospať aj predkovia. Kým seno nepokosili, neposušili, pobudli tam aj týždeň.

V jednom vynovenom sa už dá pospať

Oba občianske združenia teda spojili sily. Dali dokopy financie, materiál, dopravu, brigádnikov. A v júni ako prvý zrekonštruovali najväčší senník pod Krstou horou.

Ukázal sa ako naozaj pozoruhodný objekt. „Štál pod Krstou horou nás napríklad prekvapil zvláštnymi drevenými sponami, ktoré zväzovali krokvy, s tým sme sa ešte nikde nestretli a ide o zaujímavý etnologicko-technický detail," hovorí Timko na margo senníka, ktorý slúžil ako núdzový nocľah aj pred opravou, no čas sa na ňom postupne podpísal.

Do laty sa chystajú dať ešte jeden senník povyše najväčšieho. Koncom augusta vymenia zhnité brvná, budúci rok opravia strechu, avizuje Timko. Má slúžiť ako alternatíva, ak by bol veľký senník kýmkoľvek obsadený, aby mali turisti neďaleko ešte jednu možnosť ubytovania.

„Tých senníkov je v okolí ešte viac a bolo by fajn, keby Liptáci prevzali štafetu pri ochrane zanikajúceho sveta. Veľmi radi budeme ďalej spolupracovať, ďalšie štále, ktoré potrebujú renováciu, sú napríklad smerom na Radičinú," konkretizuje Timko ďalšieho vhodného adepta na brigádu. Občianske združenie Černovský chotár potvrdilo ambíciu pokračovať v projekte, budúci rok by vytvorili zoznam štálov v ďalších lokalitách chotára.

Záchrana ďalších pozostatkov ľudovej architektúry

Na vyše storočné drevené zruby dal občianskemu združeniu Sloboda pohybu tip známy Mikuláš Maňo Huba z dreveničiarskeho hnutia, ktoré sa angažuje v ochrane dreveníc a ľudovej architektúry.

Renováciou štálov na Liptove svojimi aktivitami nekončia. Nad Ružomberkom ešte plánujú obnoviť už zrútený salaš. „Chceme ho vybudovať úplne od základov, okrem dôležitého útočiska pre turistov by sme chceli využiť príležitosť na to, aby sme vytvorili výukové video, ako sa stavajú zruby tradičnými metódami," prezrádza Timko. S Černovcami majú ešte v pláne opravu drevenicovej stavby starej koniarne na konci Čutkovskej doliny pod chatou Kozlo.

Koncom augusta plánujú opraviť tento štál.
Foto: Pavol Timko

Aké by mali byť turistické útulne? Nechcú všade budovať výlučne turistické útulne vo forme tradičných zrubov, aj oni chystajú výstavbu drevených búd modernejšieho typu. „Ak uvažujeme o výstavbe turistických útulní, vždy by sme mali aspoň zvážiť možnosť stavby klasickej koliby," delí sa o svoj pohľad Timko a pokračuje vo svojej úvahe.

V dnešnej dobe by sme mali podľa neho omnoho dôslednejšie chrániť prírodu, a popritom obnoviť aj zabudnutý pojem. Ochrana krajiny. „K tomu patrí tradičný kolorit a nie som sám, kto si myslí, že originálny zrub pozdvihne náladu človeka," hovorí a vyťahuje aj konkrétny „dôkaz".

V čase finišujúcej renovácie prvého štálu sa konala tradičná sv. omša na Krstej hore. Ľudia mohli cestou dielko spozorovať. A neostali bez reakcie. „Videl som na očiach viacerých ľudí, ktorí išli na Krstú horu a náhle uvideli takmer obnovený štál, že to na nich zanechalo hlboký dojem. Kultúra národa je ako nitka, ktorú si podávajú generácie, mali by sme dohliadnuť na to, aby sa neroztrhla," dodáva aj s posolstvom na záver Timko.

Nikola Marhefková

Fotoklub RK 1924

s podporou **Mesta Ružomberok** & **Roba Kolára**

vyhlasujú súťaž

Ružomberčania fotografujú 6

Fotografická súťaž pre všetkých, ktorých spája s Ružomberkom pôvod, pobyt, práca a štúdium.

- súťaž prebieha od 21.5. -30.9.2021
- prihlásenie cez www.fototime.sk
- finančné a vecné ceny
- vernisáž Synagóga

Súťažné témy:

- Moje mesto Ružomberok
- Moja rodina, práca, dovolenka
- Môj najlepší záber

viac info na:
www.fotoklub.sk

Hlas, ktorý nemĺčí
RK•MAGAZÍN

Ružomberok

Robo Kolár

foto: Eva Kišková - Kontúrová

Nádor na mozgu zmenil mladému futbalistovi život

Život sa talentovananému futbalistovi a nadanému klaviristovi Jankovi Sivákovi obrátil na ruby pred šiestimi rokmi. Práve vtedy odštartoval nemocničný kolotoč. Dnes má za sebou 21-ročný Janko z Hubovej niekoľko operácií aj chemoterapiu.

Anna Zábojníková | Archív Jankovej sestry Ivany

O príbehu mladého bojovníka vedia dolnoliptáci najmä vďaka jeho sestre Ivane, ktorá stojí za stránkou Spojme sa pre Janka. Práve tam informuje o bratovom zdravotnom stave, no predovšetkým prosí o finančnú pomoc na nákladnú liečbu.

Všetko začalo bolesťami hlavy

„Naše krásne súrodenecké spolunažívanie prelomil rok 2015. Janko začal mať veľké bolesti hlavy. Prišli len tak, znenazdania. Po dlhých dňoch, či týždňoch vyšetrovania, kedy Janko s maminou bývali viac v nemocnici ako doma, prišla zdrvujúca správa: „Váš syn a brat má nádor na mozgu,"začína hovoriť o prvých ťažkých chvíľach sestra Ivana.

Mladý futbalista bol prevezený na detskú onkológiu do Banskej Bystrice, kde podstúpil prvú operáciu a začal liečbu ožarovaním a chemoterapiou. Práve tu začala dlhá a ťažká púť plná nemocničných lôžok, strachu, sĺz a hľadania sily v momentoch, kedy už rodina nevedela, ako ďalej.

O rok neskôr podstúpil v Malackách liečbu kmeňovými bunkami. Čoskoro sa opäť vrátil do školských lavíc, a aj život do zabehnutých koľají.

Choroba sa však opäť pripomenula v roku 2018. Jankov nádor na mozgu, ktorý bol vyoperovaný len čiastočne, rástol. Nasledovala opätovná operácia, skúška vnútornej sily, chemoterapia a jej pravidelné podstupovanie.

„Čas išiel, až prišiel deň, kedy lekári vyslovili vetu: „Hlava je čistá, nádor je preč." Týmto bolo povedané všetko. Opäť zasvietilo slnko aj nad naším domom a opäť bolo skvelo," spomína Ivana.

Jakov život začal pokračovať. Ako aktívny hráč za TJ Poľana v Hubovej sa venoval futbalu. Hrával aj na klavíri, a to nielen doma, ale aj v kostole.

Janko Sivák pred nemocnicou.
Foto: Archív sestry Ivany.

„Janko je aj úžasný študent, ktorý napriek skúškam v živote úspešne zmaturoval na gymnáziu a bol prijatý na vysokoškolské štúdium v odbore fyzioterapia. Jeho nadšenie pre život bolo veľké. Prihlásil sa tiež na autoškolu, aby si, ako každý mladý muž splnil sen o vlastnom aute," hovorí o svojom bratovi sestra Ivana.

Z ihriska rovno na neurológiu

Osud je však nepredvídateľný. Pred rokom sa Jankov zdravotný stav opäť výrazne zhoršil. Na futbalovom zápase.

„Už pri nastupovaní na ihrisko bolo vidieť, že nie je v úplnom poriadku. Počas hry začal strácať koncentráciu, nohy boli ťažké, a Janko bol viac na zemi, ako bežal, a lopta sa zdala tak vzdialená, keď napriek tomu, že bola pri ňom, nevedel do nej kopnúť," hovorí Ivana.

Rodina odviezla športovca na neurológiu, kde ho na druhýkrát hospitalizovali. „Neviem, ako dlho bežal čas, no viem, že nám sa zastavil v momente, kedy sme si vypočuli, že má Janko nádor. Ostalo len ticho, v ktorom bolo počuť padnúť špendlík na zem. Nič viac nás neobklopovalo. Už sa nedalo plakať, už sa nedalo kričať," hovorí o ťažkých chvíľach sestra.

Napokon sa dolnolipták dostal do Bratislavy. Na základe vyšetrení mu zistili viaceré nádorové ložiská v hlave. Aj napriek tomu, že mu jeden nádor bolo možné vyoperovať priamo v Bratislave, liečba si vyžadovala prítomnosť v zahraničí.

Na ďalšiu liečbu potrebuje 120-tisíc eur

Janko sa nasledujúce týždne liečil v Budapešti aj vo Viedni. A hoci dobré dni striedali aj horšie, napokon ho prepustili do domácej liečby. Len nedávno však Jankova sestra informovala o tom, že jeho

Talentovaný futbalista a klavirista Janko Sivák.
Foto: Archív sestry Ivany.

stav sa zhoršuje.

„Je veľmi slabý, vysilený, nemá chuť do jedla, a už sme viackrát skončili v nemocnici, kde sa mu však vďaka rýchlo podaným liekom polepšilo. No situácia je naozaj vážna, a my musíme konať," napísala na sociálnej sieti Ivana.

Po rozbore tkaniva doktori určili metódu, akou je možné poraziť chorobu. „Jednalo by sa o liečbu onkolytickými vírusmi, kde by mu cez teliesko, ktoré by mal voperované v hlave „púšťali" vírusy priamo na nádory v hlave. Táto liečba by mala prebiehať v Nemecku, a zákrok by sa vykonával každý mesiac. Liečba bude trvať jeden rok," hovorí o dobrej správe staršia sestra.

Nasleduje však kameň úrazu. Jeden takýto mesiac liečby stojí 10-tisíc eur, čo počas dvanástich mesiacov robí sumu 120-tisíc.

„Preto sa obraciame aj na vás s opätovnou a naliehavou prosbou o pomoc. Je pre nás veľmi ťažké vidieť ho v takomto stave, a urobíme všetko preto, aby sa z tohto stavu dostal. Chceme vás preto poprosiť o pomoc pri zdieľaní nášho príbehu, o finančnú pomoc, alebo akúkoľvek pomoc, ktorá by Jankovi vedela pomôcť. Vážime si to veľmi, nevzdávame sa, a ideme ďalej," prosí o pomoc Jankova sestra Ivana.

Inzerujte v RK Magazíne

píšte na: inzercia@rkmagazin.sk

Foto: Jaroslav Moravčík

Kolóny komplikujú prejazd Ružomberkom.
Foto: Jaroslav Moravčík

Najmä počas leta sme mohli dlhé rady áut vídať oveľa častejšie.
Foto: Jaroslav Moravčík

Výstavba diaľnice.
Foto: Jaroslav Moravčík

Predpokladaný termín dokončenia je rok 2023.
Foto: Jaroslav Moravčík

Za tragickým pádom veže radnice stálo kocúrkovské gazdovanie

Päť mŕtvych robotníkov aj samovražda staviteľa. Z nešťastia, ktoré sa stalo počas výstavby mestského úradu, sa Ružomberok dlho spamätával.

Anna Zábojníková Jaroslav Moravčík

Budovu mestského úradu pozná každý. Dvere tu predsa denne otvára nejeden Ružomberčan, ktorý si potrebuje čoto vybaviť. Pohľadom ju zdravia aj tí, koho cesty vedú do kostola, školy alebo sa pošpacírovať alejou či zvečniť na známych schodoch. O niečo známejšia je pre úradníkov, poslancov i vedenie mesta.

Poznáte však príbeh jej výstavby? Nakrátko vás prenesieme o takmer 125 rokov späť. Do obdobia, kedy mohol Ružomberok patriť medzi bohaté mestá. Obecné financie sa však nachádzali v takom katastrofálnom stave, že nemožno hovoriť o skutočnom hospodárení, ale doslova o rozkrádaní obecného majetku. Budova mestského úradu sa stavala „po kamarátsky" a to napokon smutne poznačilo osudy viacerých rodín.

Monografia mesta Ružomberok uvádza, že od konca 18. storočia sídlil mestský úrad v Šustríkovskej kúrii na námestí. Bola v nej veľká dvorana, matrikálna izba, richtárska i vicerichtárska izba, izba kapitána, daňová kancelária, izba kasína, gánok a magazín, hospodársky dvor a záhrada. Okrem tejto malo mesto poschodovú budovu na severnej strane námestia (vyšný mestský dom), ktorú používalo až do roku 1885.

„Keď už nemecký dom svojou kapacitou nevyhovoval, mesto sa rozhodlo na mieste Šustríkovskej kúrie postaviť nový. Zastupiteľstvo v roku 1885 schválilo projekt novostavby, ktorý vyhotovil staviteľ Štefan Michálik z Liptovského Mikuláša spolu s mestským staviteľom Štefanom Angyalom. Uzavrelo zmluvu s ružomberským podnikateľom Augustínom Ráthom, ktorý mal stavbu realizovať a rozhodlo, že v južnej časti bude umiestnená katolícka fara," píše sa v spomínanej monografii.

Práce na stavbe začali na konci leta 1895. Stavebný dozor vykonávali stavitelia Eduard Vorel a Ján Beňo. Keď robotníci kopali základy na pompéznu stavbu, prekvapil ich nález. Objavili rozsiahle pohrebisko, odkiaľ napokon odviezli 12 vozov ľudských kostí.

Smrť sa driapala po veži

O dva roky neskôr, po začatí stavebných prác, sa po veži driapala smrť. Keď sa piati robotníci usalašili do tiena pod vežou, aby zjedli obed, veža spadla. Pod troskami zahynuli stavební robotníci z Donoval Ján Petraško, Martin Mulata, Michal Kapitáň a Michal Ružatý a pomocná stavebná robotníčka Zuzana a Boroškova z Liptovskej Porúbky.

Snímok, ktorý zachytáva pád veže.
Foto: Slovensko na historických fotografiách/Facebook.

Vyšetrovanie katastrofy zistilo, že príčinou bolo nedodržiavanie noriem pri miešaní malty a betónu. „Dosť šetrili. Dávali viac piesku a menej spojovacieho materiálu. Okrem zabitia sa s udalosťou spájali aj určité nedbalosti, nedodržianie technologických materiálov, najmä kvôli obohateniu. Ružomberská radnica mala veľakrát problémy s takýmito podivnými obchodmi aj vďaka tomu, že mestskí radní bolo k tomu naklonení," hovorí pre naše noviny historik z Liptovského múzea Karol Dzuriak.

Staviteľ Eduard Vorel nezniesol ťarchu obvinení a 25. augusta 1897 sa v Ľubochnianskej doline v Trankovej vile zastrelil.

„Súdny proces odhalil zlé hospodárenie pri stavbe a rozkrádanie stavebného materiálu. Na základe rozsudku Ráthovi všetok ružomberský majetok skonfiškovali na úhradu odškodnenia pozostalých po obetiach nešťastia. Na zvyšok života sa utiahol do súkromia k synovi Gustávovi, advokátovi v Námestove," spomína sa v monografii.

Medzi Ružomberčanmi koluje aj iná historka. Počas práce sa vraj robotníci veľmi nemiestne vyjadrovali a posmievali Panne Márii na oproti stojacim stĺpe.

Z nešťastia sa mesto dlho spamätávalo. Po tragédii postavili novú vežu a stavbu dokončili inžinier Móric Štark a staviteľ Ján Kroner. Ministerstvo však nepovolilo stavbu skolaudovať a nariadilo vypracovať statické posudky. Kolaudácia sa uskutočnila až 7. apríla 1899 a mestský úrad sa do budovy presťahoval 12. januára 1900, keď ju vysvätil farár Andrej Kurimský.

Diaľnica v nedohľadne, zápchy každý deň

Zodpovednosť za neúnosný stav dopravy v Ružomberku padá na všetkých (ne)kompetentných.

KOMENTÁR

Ružomberok je dôležitý dopravný uzol na Slovensku a v súčasnosti sa stáva neuralgickým bodom všetkých účastníkov cestnej premávky. Každodenné zápchy z každého príjazdového smeru sú koloritom, ktorý sa stáva neúnosným najmä v lete. Zaťažuje to nielen vodičov, cyklistov či chodcov, ale hlavne obyvateľov mesta i obcí dolného Liptova.Neúnosná situácia je hlavne v mestskej časti Černová, kde si vodiči skracujú trasu smerom od Žiliny pomedzi rodinné domy. Časť sa na drzo potom zaradí na hlavný ťah, ďalší pokračujú cez sídlisko Kľačno po mestských komunikáciách smerom na Donovaly. Zápchy sú už bežné aj na starej ceste popri Váhu od Hrboltovej a Likavky až po Liskovú.

Mnohí si kladú oprávnenú otázku: kto to spôsobil? Naši politici nám sľubovali kompletnú diaľnicu z Bratislavy do Košíc už desaťročia. Ako hovoria bratia Česi, ale "skutek - utek". Znovu si prehadzujú zodpovednosť z Ministerstva dopravy a výstavby SR na Národnú diaľničnú spoločnosť (NDS), ktorá má najväčší podiel zodpovednosti za súčasný stav.

Miroslav Parobek
Foto: archív autora

Zodpovednosť diaľničiarov i politikov

Predchádzajúce vedenia NDS nedokázali adekvátne pripraviť úsek D1 v dolnom Liptove projekčne ani stavebne. Výhovorky o nepružnom verejnom obstarávaní pri výbere stavebných firiem či zdĺhavom majetkovo-právnom vysporiadaní pozemkov už dávno neobstoja. Pri pohľade na chabý stavebný ruch je aj dnes, keď už sú problémy vyriešené, každému jasné, že kapacity víťazov tendra nie sú naplno využité.

Pritom už dávno sme mohli mať diaľnicu aspoň od Ivachnovej po Likavku, čím by sa odklonila doprava smerom na Oravu a Poľsko. Aspoň sčasti by to odľahčilo zápchy pri príjazde do Ružomberka z východu od Liptovského Mikuláša a severu od Dolného Kubína. Plánov štátu a cestárov o rozšírení križovatky pri Mondi SCP a obchvate Ružomberka sa občania už napočúvali dosť.

Nemalý podiel zodpovednosti majú tiež regionálni politici. Pre predchádzajúcich funkcionárov Žilinského samosprávneho kraja (ŽSK) bol Liptov na okraji záujmu. Vedenie územnej samosprávy nepripravilo obchádzkové trasy po cestách 2. a 3. triedy, ktoré sú v správe vyšších územných celkov (VÚC). Nápad súčasného podpredsedu ŽSK na odklonenie osobnej dopravy z Liptovskej Osady cez Liptovskú Lúžnu zhasol a dnes sa oprava cesty od Partizánskej Ľupče na Železnô ani nedostala medzi priority správy ciest kraja.

Svoje maslo na hlave si nesú aj komunálni politici z dolného Liptova - primátori, starostovia a poslanci mestského i obecných zastupiteľstiev. Neprispeli k rýchlejšiemu rozhodovaniu a nevytvorili silný lobing ani adekvátny tlak na riešenie situácie. Pokiaľ sa zelení a občianski aktivisti sporili o trasovanie tunela Čebrať, bývalé vedenie NDS s požehnaním ministerstva za vlády koalície Smer-SD, SNS a Most-Híd či potom Smeru a Hlasu riešilo iné tunely...

Oprava cesty ako klinec do rakvy

Dopravný kolaps na severnom hlavnom ťahu, ktorý priam symbolicky v piatok 13. augusta spôsobila oprava cesty 1/18 pri Kraľovanoch, bol už len posledný klinec do rakvy doprave v meste Ružomberok a celom dolnom Liptove. Štátni opravári zo Slovenskej správy ciest to už ani nemohli naplánovať horšie a podarilo sa im spustiť oprávnenú spŕšku nadávok a kri-

tiky. Rozhodnutie začať s opravou v piatok, počas letných prázdnin a vrcholiacich dovoleniek, ukázalo na neznalosťou aktuálnej dopravnej situácie zo strany (ne)kompetetných.

Liptov je región s najväčším počtom návštevníkov v lete. Top destinácia cestovného ruchu na Slovensku má však najhoršiu dopravnú dostupnosť zo všetkých svetových strán. Veľkým problémom sa stáva cestovanie k nám najmä pre hostí z Česka a Poľska, ale aj Maďarska. V zime dopravu navyše komplikujú ešte horské prechody Donovaly, Čertovica a Huty.

Kolabujúca doprava - pravidelné zápchy a neprejazdné horské prechody sťažujú rozhodovanie turistov v prospech návštevy nášho Liptova. Klesajúci záujem o destináciu môže negatívne ovplyvniť ekonomiku celého regiónu. Nejde pritom len o koronakrízou ťažko skúšaný cestovný ruch, ale o príjmy prichádzajú aj na tento sektor nadväzujúce odvetvia ekonomiky.

Kolóny zo všetkých smerov sú každodenným koloritom Ružomberka.
Foto: Jaroslav Moravčík

Svetielko na konci tunela sa nám predsa len črtá v októbri. Nielenže sa má skončiť oprava spomínanej cesty 1/18, ale konečne sa diaľnicou prepojí Bratislava s Košicami - cez Maďarsko. Možno aj to odľahčí dopravu na severnom ťahu, pokiaľ ostanú ešte otvorené hranice v dôsledku ďalšej vlny pandémie.

Miroslav Parobek

Autor je riaditeľ vydavateľstva R Press, s. r. o.

GLOSA

Čas vytiahnuť vreckovku a rozviazať uzlíky

Počas upršaných prázdninových dní sa program pre najmenších zvykol zúžiť na pukance a dobrú rozprávku. Keď už animáky omrzia, prichádza na rad česká klasika. Vyberáme hudobnú rozprávku od českého režiséra Jana Sveřáka s názvom Traja bratia. Príbeh otvára prvý z bratov, ktorý zachraňuje Šípkovú Ruženku. Veselosť prináša najmä starý kráľ. Typickú múdrosť a rozvahu zatieňuje zábudlivosť, a aby si zapamätal, komu čo nasľuboval, robí si uzlíky na vreckovke. Mal pri sebe aj dvoch radcov, ktorí jeho Alzheimera využívali v svoj prospech. Keď sa kráľ spýtal, či na niečo nezabudol, šikovne pripomenuli, že im sľúbil „nové topánky" či „nový oblek". A kráľ uveril.

A hoci sú rozprávky pre deti, čo-to v nich môžu nájsť aj dospelí. Príbeh totiž pripomína realitu o nesplnených sľuboch ružomberského primátora. Prvé uzlíky uviazal Igor Čombor pre dolnoliptákov pred siedmimi rokmi. A keďže sám vo svojej druhej kampani heslom priznal, že sa rozviazať podarilo len máločo, počas druhého volebného obdobia urobil pre istotu hrubšie, aby už určite nezabudol. S rozvezovaním mu pomáha dovedna 35 poradcov. Niektorí z nich dokonca veľkodušne, bez nároku na honorár. Či majú málo síl, slabú motiváciu alebo sem-tam pri tom zarobia na hanbu, je vedľajšie. Uzlíky už sedem rokov držia. Koniec volebného obdobia sa však opiera o zárubňu a čoskoro zaklope aj na dvere. Bude to už len ako sledovať krátkometražny film, ktorého pointu vám vyzradil nejaký škodoradostný dobrák.

Anna Zábojníková

Ružomberské gastro a nový covid automat: vláda prenechala zodpovednosť na nás

O tom, aké prísne opatrenia budú platiť pre gastro prevádzky v jednotlivých fázach covid automatu, rozhodnú po novom ich samotní majitelia. Tým, či sa rozhodnú otvoriť pre očkovaných, testovaných alebo všetkých zákazníkov.

Od polovice augusta platí nová verzia covid automatu, ktorý schválila vláda. Menia sa ním pravidlá aj farby. Počet fáz zo siedmich znížili na päť: zelenú, oranžovú, červenú, bordovú a čiernu.

Na zafarbenie okresu vplýva už aj očkovanosť ľudí nad 50 rokov. Ak je viac než 65-percentná, opatrenia sa zlepšujú o stupeň, ak 75 percent, tak o dva. Okresy s lepšou zaočkovanosťou starších ľudí by tak mali byť „ušetrené“ od horších farieb automatu.

Po novom sa majitelia prevádzok v gastro odvetví sami rozhodujú, pre akých zákazníkov budú otvorené. Voliť môžu medzi tromi skupinami: pre všetkých ako doteraz, tzv. skupinu OTP (očkovaní, testovaní, po covide) alebo pre kompletne očkovaných.

Od toho sa bude odvíjať, aké prísne opatrenia pre nich budú platiť v prípade zhoršenia epidemiologickej situácie.

Zelené okresy sú bez obmedzení pre všetky varianty. Iná situácia nastáva hneď v nasledujúcom oranžovom stupni. Reštaurácie, ktoré by chceli aj naďalej púšťať všetkých zákazníkov, budú mať zatvorený interiér a povolenú terasu pre maximálne desať ľudí.

V oranžovej fáze budú mať podniky otvorené pre všetkých povolenú terasu s maximálnou kapacitou desať ľudí. Foto: Valeria Masliy

Prevádzky pre očkovaných a skupinu OTP môžu zákazníkov obsluhovať na terasách aj vo vnútri, kde môžu sedieť pri stole štyria s dvojmestrovým odstupom od ďalšieho stola.

Reštauráciám otvoreným pre všetkých zákazníkov v červených okresoch umožnia len okienkový predaj. Tie, ktoré podmienia vstup očkovaním alebo testom, budú mať rovnaké podmienky ako v oranžovej fáze.

Zariadenia výlučne pre očkovaných si môžu ponechať interiér s obmedzeniami ešte aj v bordovom stupni. V najhoršom čiernom stupni majú všetky varianty povolený predaj cez okienko.

Zaujímali sme sa, v akom režime by fungovali tunajšie prevádzky. Hoci v praxi ešte pred týmto rozhodnutím nestáli, keďže Ružomberok (v čase našej uzávierky) stále patrí k zeleným okresom. Pýtali sme sa tiež, ako hodnotia ponechanie rozhodnutia na nich aj či si môžu dovoliť mať otvorené pre všetkých za cenu toho, ak už v druhej najlepšej fáze budú mať povolenú terasu pre desiatich. Z oslovených šiestich nám poskytli svoje stanovisko dve.

Martin Komár
majiteľ prevádzky

„Sme sklamaní z daného opatrenia, vnímame ho ako populistický krok vlády a obyčajné presmerovanie negatívnych emócií. Nerozumieme úplne zmyslu daného opatrenia a ako sa máme k nemu postaviť. Sme v pozícii, kedy máme my triediť ľudí na očkovaných a neočkovaných?

Našou úlohou je poskytovať služby a nie riešiť morálno-eticko-epidemiologické otázky. Chceme byť zodpovední voči nášmu personálu, zákazníkom a spoločnosti, no zároveň musíme zarobiť na prevádzkové náklady. Je vôbec zodpovedné, že na základe nášho rozhodnutia môžeme prispievať k riziku rozširovania vírusu? Nevieme posúdiť, nakoľko je situácia vážna a vláda sa k tomu postavila veľmi vlažne. V prvom rade veríme, že náš okres sa nedostane do oranžovej fázy. Ak áno, využijeme možnosť kombinácie rôznych režimov na základe skúsenosti s vyťaženosťou v rámci jednotlivých dní a časov. Nechceme selektovať našich zákazníkov, rovnako si vážime všetkých, bez ohľadu na ich názor na očkovanie.

Ostáva nám dúfať, že všetci pochopia, ak budeme musieť vykonávať kontrolu kvôli aktuálne zavedenému režimu. Rovnako očakávame, že príslušné orgány budú zabezpečovať veľmi dôkladnú kontrolu dodržiavania pravidiel, bolo by veľmi smutné, ak by nezodpovední prevádzkovatelia ťažili na úkor zodpovedných.“

Martin Ladňák
majiteľ prevádzky

„Je veľmi ťažké byť v pozícii rozdeľovača. Či si môžeme dovoliť mať otvorené pre všekých, aj keď budeme mať interiér zatvorený a na terase 10 ľudí? Nie, nemôžeme si to finančne dovoliť. Ale aj tak si každý nájde cestu, ako si dať svoju kávu. Či už očkovaný alebo nie. Našu kaviareň vnímame ako miesto, ktoré ľudí spája a vážime si každého jedného zákazníka, bohužiaľ, nastavený systém nám nedáva na výber.“

PONUKA PRÁCE
Zabehnutá stavebná firma hľada
junior stavbyvedúceho (mzda od 800 EUR/mesiac)
senior stavbyvedúceho (mzda od 1500 EUR/mesiac)
pre stavby Ružomberok a okolie. Nástup ihneď!
Životopisy posielaje na: pracastavbyveduci@gmail.com

Jaroslav Moravčík - fotografické služby

www.jaroslavmoravcik.com

FULLOVE DNI 2021 v Ružomberku

Mestský festival pripomenie 9. - 11. septembra dielo a osobnosť Ľudovíta Fullu ako inšpiráciu pre nás.

Život a dielo Ľudovíta Fullu je inšpiratívnym príbehom nadaného chlapca z Ružomberka, z ktorého vyrástol vzdelaný, slobodný a sebavedomý Európan. Jeho mimoriadne bohaté dielo výnimočným spôsobom spája lásku k tradíciám, vidieku a folklóru s pohľadom a skúsenosťou moderného mestského človeka. Kresby, maľby, písmo, texty, grafiky... Fullove dedičstvo je veľké, bohaté a pestré.

„Chceme, aby práve takéto boli aj Fullove dni - mestský festival, ktorého poslaním je pripomínať Fullov príbeh a ponúkať jeho dielo ako inšpiráciu každému z nás," uviedol iniciátor projektu Robert Kolár. „Po ťažkom roku poznačenom pandémiou sme sa s ešte väčšou vervou putili do organizácie ďalšieho ročníka Fullových dní, na ktorý všetkých srdečne a s radosťou pozývame. Tak ako predchádzajúce roky pripravili sme pre Ružomberčanov i návštevníkov mesta fullovsky pestrú paletu výtvarných, hudobných, filmových, tanečných, dizajnérskych, tvorivých - jednoducho pestrofarebných zážitkov. Spolu s našimi partnermi veríme, že si ich v meste Ružomberok spoločne vychutnáme."

Fullove dni opäť oživia centrum mesta, Foto: Jaroslav Moravčík

Mestský festival umenia

„Inšpiráciu pripraviť projekt Fullove dni ako mestský festival sme našli spolu s Jánom a Borisom Kudličkovcami, ako aj Petrom Hajdinom a Antonom Šulíkom či Norom Gašajom a ďalšími priateľmi, s ktorými sme pripravili koncept festivalu," zaspomínal si jeden z organizátorov Robo Kolár.

„Myšlienka oslovila aj Zuzanu Gažíkovú, riaditeľku Galérie Ľudovíta Fullu. Kým pilotný ročník sme financovali z vlastných zdrojov, program v Galérii Ľ. Fullu v roku 2019 zastrešila finančne Slovenská národná galéria. Uvedomili sme si, že zorganizovať takúto rozsiahlu akciu by nešlo bez aktívnej spolupráce s mestom. Preto sme radi, že aj mesto vlani aktívne vstúpilo do projektu ako ďalší partner," zdôraznil Kolár.

Aj vďaka tomu sa vlani podarilo preniesť vonkajšie aktivity festivalu do centra mesta Ružomberok - na pódium pred Hotel Kultúra. „Naším spoločným cieľom je priblížiť osobnosť a dielo Ľudovíta Fullu všetkým Ružomberčanom aj návštevníkom mesta a dostať Ružomberok na kultúrnu mapu Slovenska a Európy. Našou snahou je aj spájať kultúru a osobnosti v meste. Optimistickým znakom tejto spolupráce je, že do tohto ročníka sa podarilo zapojiť ďalšie kultúrne inštitúcie - Liptovské múzeum a Mestskú knižnicu," doplnil R. Kolár z Inštitútu RK.

Fulla tradične aj netradične

Odbornú a kultúrnu časť podujatia FULLOVE DNI 2021 zastrešuje ďalší organizátor - Galéria Ľudovíta Fullu. V programe opäť nebudú chýbať diskusie a prezentácie, výstavy i tvorivé dielne,

ale aj koncert a kultúrny večer. Podujatie vo štvrtok 9. septembra začne tvorivými dielňami, kde si záujemcovia môžu vystrihovať detské hračky na motívy Dobšinského Slovenských rozprávok a zároveň lepšie spoznať Fullovu hravú tvorbu.

V galérii bude potom namiesto vernisáže výstavy Trochu iná grafika kurátorský výklad na tému Ženský princíp v tvorbe Fullu. "Toto je trochu netradičná výstava aj netradičná vernisáž," vysvetľuje spoluautorka Fullových dní Zuzana Gažíková. "Kurátorka stálej expozície Katarína Bajcurová v komentovanej prehliadke priblíži, aké ženy sa páčili Fullovi a ako ich videl a maľoval."

Program pokračuje vernisážou výstavy Trinásta komnata. „V prvej časti výstavy predstavíme, čo všetko vytvorili umelci inšpirovaní dielom Fullu. V druhej časti pozveme návštevníkov do zákulisia galérie a odhalíme tajomstvá, ktoré pred ním obyčajne majú ostať skryté," naznačuje riaditeľka.

Program doplní vystúpenie speváčky Katky Koščovej v sprievode gitaristu Michala Brandysa. Nebude chýbať ani obľúbený formát Pechakucha Night Špeciál. „V dynamickom formáte predstaví zaujímavé projekty deväť umelcov, ktorí reagovali aj na Fullovu tvorbu. Večer ukončíme netradičným projektom vizuálneho umenia Fulloviny II, videomappingom na fasáde galérie, ktorý Fullovi na mieru ušil kolektív Nano vsj.," približuje program Z. Gažíková.

V Liptovskom múzeu bude poobede zaujímavá beseda Rozhovory s Fullom - netradičné spomínanie s ľuďmi, ktorí sa s umelcom poznali osobne. Spomínať budú Ladislav Cserei, bývalý riaditeľ múzea, ktorý zažil aj výstavbu Galérie Ľ. Fullu. Ďalším hosťom bude akademický maliar Ján Kudlička, ktorý ako začínajúci umelec sa stretával s majstrom Fullom. Trojicu doplní stavbár Dušan Piatka, ktorý si zaspomína na výstavbu galérie. Moderátorom besedy, ktorú si naživo môžu pozrieť aj na sociálnej sieti, bude Ľubo Bajaník.

Pocta Fullovi v meste

Pocta Fullovi sa piatok 10. septembra presunie do centra mesta a začne náučno-tvorivými programami. Mladú módu predvedú študentky ružomberskej Školy umeleckého priemyslu v programe ŠUP: Fashion Show. Potom Folklórny súbor Liptov v obrazovo-tanečnej skladačke predstaví tri Fullove diela v tematických choreografiách ako ich voľné interpretácie. „Zaujímavá bude aj ďalšia tanečná interpretácia troch Fullových obrazov, tento raz moderným tancom v choreografii Radoslava Piovarčiho a s hudbou Andreja Jurkoviča," pokračuje šéfka galérie

„Trochu iný folklór prinesie domáce hudobno-tanečné zoskupenie Orientalico vo svojej bubnovo-tanečnej show Afrika s rytmami prírodných národov horúceho kontinentu. Do taktu zahrá Vojenská hudba Banská Bystrica (VH BB). Pridá sa aj Džuki, známy pesničkár a pouličný muzikant," dopĺňa spoluautor projektu Fullove dni Anton Šulík.

V Hyrošovom parku bude netradičné podujatie Storky: Svet doma. "Pôjde o rozprávané príbehy ľudí z rôznych kútov sveta, ktorí sa rozhodli usadiť v Ružomberku a na Slovensku. Nachádzame v nich aj paralelu s Ľudovítom Fullom - byť svetovým a domácim zároveň," hovorí programová pracovníčka galérie Andrea Kapráliková.

V Divadelnom štúdiu RosArt (Podhora 18) uvedú hru francúzskeho dramatika a režiséra Joela Pommerata: Znovuzjednotenie Kóreí. Ide o jubilejnú 10. premiéru (predtým Ružomberského divadla Rosa Thea), ktorého dramatickým zámerom je inscenovať diela súčasných autorov.

V Kultúrnom dome A. Hlinku uvedie Divadlo "Kapor na scéne" komediálnu rozprávku pre deti i dospelých Snehulienka. „Hosťami večerného galaprogramu v budú Big band VH BB, herci a speváci Szidi Tobias, Barbora Švidraňová, Juraj Bača a Džuki," uzatvára ďalší zo spoluautorov Fullových dní Peter Hajdin. Večer vyvrcholí záverečnou Afterparty.

Bicyklom za Fullom

V sobotu 11. septembra odštartuje spred Galérie Ľ. Fullu tradičná cyklojazda Bicyklom za Fullom. „Pozývame všetkých nadšencov umenia a cyklistiky. Aj tento rok to bude tvorivá bicyklovačka na stredne náročnej trase v celkovej dĺžke asi 32 kilometrov. Na výprave za Fullovými inšpiráciami, za prírodným scenériami, aj za umením a históriou navštívime miesta, ktoré sa spájajú s jeho tvorbou i ľuďmi. Vlastný bicykel, prilba a základná servisná výbava sú podmienkou, odporúčame aj mobilný telefón či fotoaparát," dodáva na záver Zuzana Gažíková.

(Viac informácii o programe podujatia Fullove dni 2021 nájdete na webe fullovedni.sk)

Zdroj: Tlačová správa - Inštitút RK

Róbert Kolár je vydavateľom RK Magazínu.

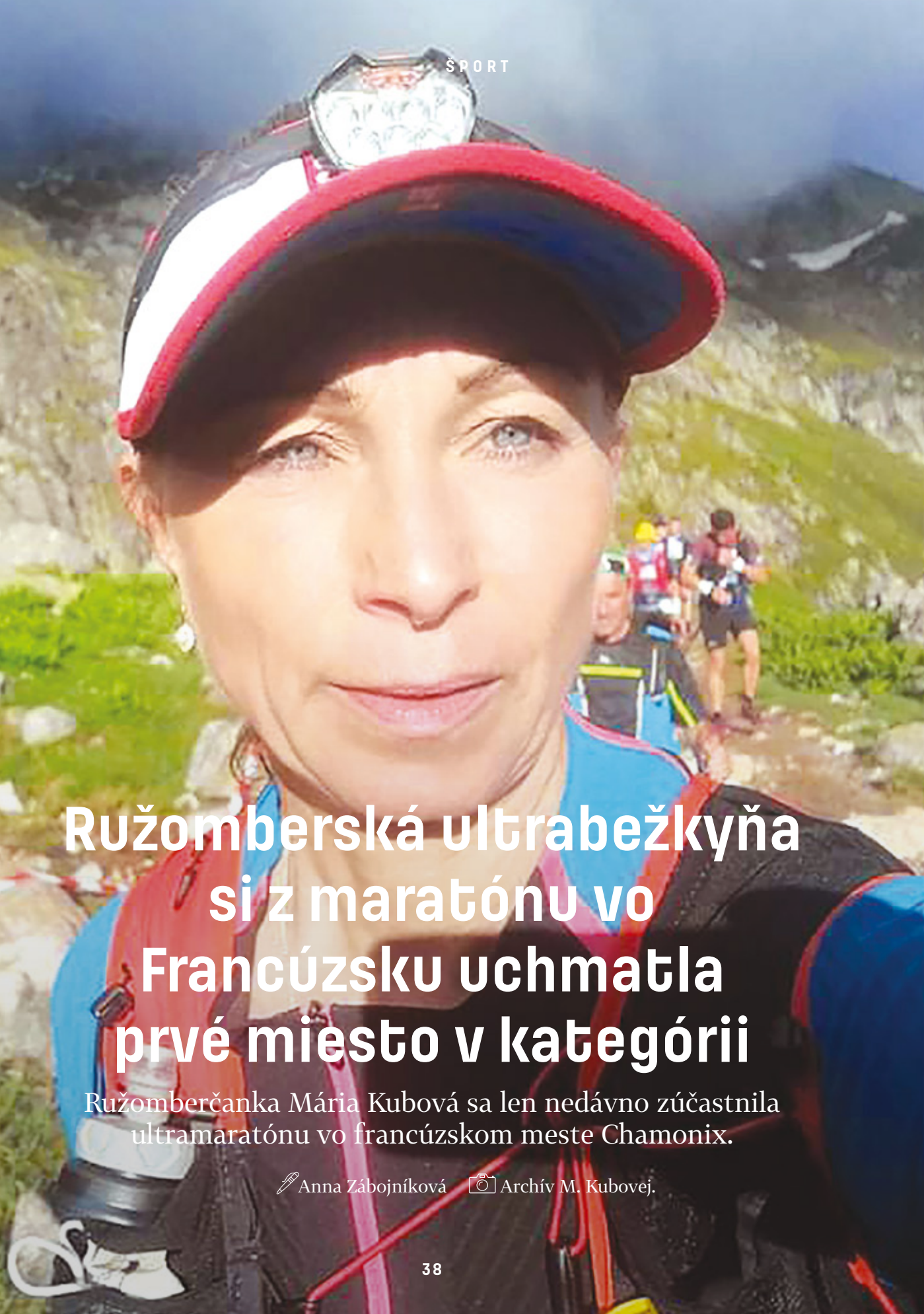

Ružomberská ultrabežkyňa si z maratónu vo Francúzsku uchmatla prvé miesto v kategórii

Ružomberčanka Mária Kubová sa len nedávno zúčastnila ultramaratónu vo francúzskom meste Chamonix.

Anna Zábojníková Archív M. Kubovej.

Horským behom sa aktívna športovkyňa dostala prostredníctvom nových trás. Keďže ju príliš nebavilo behať po tvrdom povrchu ciest, skúsila horské cestičky a traily. Asfaltový povrch už vyhľadáva iba v zime, keď napadne veľa snehu alebo prší.

Najväčšiu časť behov derie tenisky po lesných chodníkoch

Pred dvomi rokmi sa bežkyňa prihlásila na Maratón Mont Blanc. Trasa má 90 kilometrov a 6-tisíc výškových metrov. Na to, aby sa mohol ktokoľvek prihlásiť, potrebuje kvalifikačné body, tie získa účasťou na ITRA (International Trailrunning Association) certifikovanych pretekoch. Po ukončení prihlásenia prebieha losovanie.

„V tom roku mi šťastie v lotérii neprialo, a keď sa na to spätne pozerám, zrejme to bolo aj veľmi dobre. Z núdze sme sa prihlásili na Duo etoille, pretek dvojíc s parametrami 26km a 1400 výškových metrov, tiež vo Francúzsku. Celkovo zo ženskych štafiet sme skončili na 5.mieste, čo nás mimoriadne potešilo," hovorí o úspechu Mária Kubová.

Známa ružomberská bežkyňa Mária Kubová.
Foto: archív športovkyne

Po spustení registrácie na ďalší ročník už neváhala a prihlásila sa. Tentokrát mala Mária šťastie, bola medzi vylosovanými. Keďže rok 2020 bol poznačený úplnou stopkou organizácie pretekov, pretek bol zrušený a presunutý na budúci, čize tento rok. A tak mala bežkyňa aj dostatočný čas na prípravu.

Mária pracuje ako anesteziologická sestra vo vojenskej nemocnici. Počas korony pracovala na smeny, mala dosť voľných dní po nočnej aj pred ňou na to, aby mohla čiastočne vyventilovať stres z práce a začať aj prípravu na pretek.

„Potom prišlo smutné obdobie, kedy som prišla o otca. Myslím, že odvtedy som sa pripravovala ešte kvalitnejšie. Čas travený v lese, mi vnášal do duše pokoj. Turbulencie v hlave, vystriedal pokoj v mysli. Bol to môj spôsob vyrovnávania sa so stratou," hovorí o ťažkom období bežkyňa.

Do prípravy na maratón vo Francúzsku zahrnula dlhé behy, niekoľko hodinové hrebeňovky, kedy nešlo o čas a výkon, ale skôr o to vydržať dlho v záťaži a tak budovať vytrvalosť.

Trať v zahraničí poznala len okrajovo, počas nedávneho pobytu tam pobehali aj široké okolie. Nakoľko vedela, že trať bude dobre označená, obavy zo zablúdenia či vybočenia z trasy neboli vôbec.

„Toto mi veľmi chýba na slovenských pretekoch. Niekedy mám pocit, že som nie na preteku, ale na orientačnom behu," porovnáva slovenské trasy so zahraničím Mária.

Do francúzskeho mesta Chamonix napokon prišla týždeň pred pretekom, práve kvôli tomu, aby si telo zvyklo na nadmorskú výšku. Bežkyňa priznáva, že trať pretekov bola náročná, parametre 90 km a 6-tisíc výškových metrov boli veľkým výkričníkom, neprepálit úvod, íst konštantne s jediným cieľom, dostať sa do cieľa bez ujmy.

Bežci kvôli opatreniam štartovali vo vlnách, Mária vybehla na trať pár minút po 4. hodine ráno. Celkovo bolo prihlásených tisíc účastníkov, na štart sa však postavilo niečo cez 850 bežcov a do cieľa ich dorazilo 500.

„Prvý kopec mal 1600 výškových metrov, stúpanie preverí každého. Mnoho ľudí odrovnal už tento začiatok. Mne sa bežalo dobre, mala som výhľad na slnkom osvetlený Mont Blanc, pod nami prebúdzajúce sa mesto Chamonix. Bola to nádhera, vtedy som vedela, že som tu naozaj správne, treba to zažiť," opisuje trať aj odhodlanie Mária Kubová.

V cieli skončila na prvom mieste v kategórii a celkovo 14. žena. Zo všetkých účastníkov maratónu obsadila 154. miesto.

„S výsledkom som mimoriadne spokojná, mojím snom bolo zabehať si tam a o pódiovom výsledku som ani nesnila. Vyšlo nám aj počasie, bolo okolo 20 stupňov, hore vo výškach okolo 10, takže to bolo ideálne na beh," hodnotí maratón bežkyňa.

Triatlonisti v Hrabove prekonávali seba aj počasie

Premiéru na 4. ročníku triatlonových pretekov mala náročnejšia enduro trať. Absolútnym víťazom sa stal domáci Ľuboslav Palguta. Druhý najrýchlejší pretekár bol iba 15-ročný Michal Michalica.

Olympijské hry v Tokiu globálne navodili športovú atmosféru, denne bolo možné na obrazovkách pozerať obdivuhodné výkony. Paralelne sa ešte začiatkom augusta dalo zápolenie sledovať aj v domácom prostredí. V Hrabovskej doline v rámci 4. ročníka triatlonu.

Súťažiacich opäť čakala klasická šprintová trať. Teda plávanie 400 metrov, prechod z vody na bicykel a 8 kilometrovú jazdu a zavŕšenie preteku po vlastných štvorkilometrovým behom.

Zdolávali blato, klzký povrch

Triatlonisti v Hrabove neboli mokrí iba z plávania. Suchých ich nenechal ani výdatný dážď, ktorý navyše skomplikoval terén a zvýšil obtiažnosť už beztak náročnej športovej disciplíny. Súťažiaci sa popasovali s blatom aj šmykľavými úsekmi.

„Trať mi úplne vyhovovala, bol som si ju prebehnúť nasucho. Keďže bola mokrá, šiel som na bicykli pomaly, mal som dioptrické okuliare, takmer nič som nevidel. Beh sa dal, ale bolo blato, takže bolo treba dávať pozor. Voda bolateplá, 20-stupňová. Som spokojný, umiestnil som sa, takže môže byť," skromne zhodnotil Dominik Pavlíček za Ružomberok triatlon tím/Skialp Malinô Brdo, ktorý obhájil svoje vlaňajšie prvenstvo v kategórii mužov do 39 rokov.

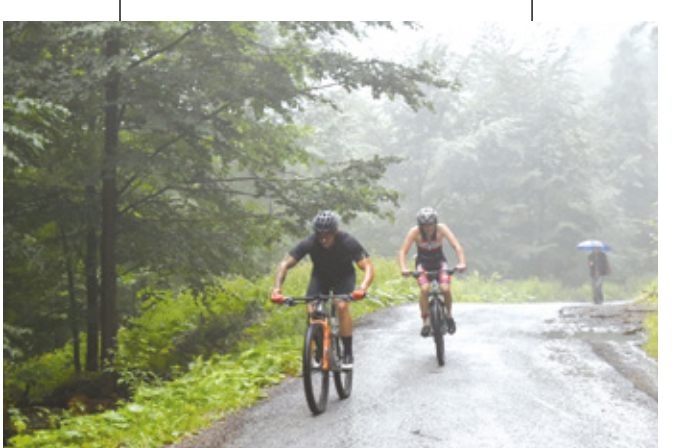

Súťažiaci sa postavili na štart aj napriek nepriaznivému počasiu. Foto: Hrabovský crosstriathlon Ružomberok.

Príprave podľa svojich slov veľa nedal, zavážil i prekonaný covid. „Dlho som rozmýšľal, či vôbec ísť. Nakoniec, reku, bol som na plagáte, idem sa aspoň zúčastniť," vtipkoval Pavlíček. Ten si potykal s viacerými druhmi športu. Začínal s plávaním, ktorému sa venuje už dlhé roky, popri ňom aj horskej cyklistike, behu ako takému aj behu do schodov, k čomu ho prirodzene viedlo i k duatlonu a triatlonu.

Trať najrýchlejšie zvládol domáci Ľuboslav Palguta s časom 46 minút a 35 sekúnd. Absolútny víťaz si zároveň odniesol zlatú medailu v kategórii mužov nad 40 rokov.

O pár sekúnd dlhšie to trvalo iba 15-ročnému Michalovi Michalcovi z Dolného Kubína, kategóriou starší žiak dosiahol v celkovom poradí druhý najlepší čas. Na tretej priečke sa umiestnil Ján Šulek, ani nie s minútovou stratou za Palgutom.

Zaradili náročnejšiu trať

Dosiaľ boli preteky v Hrabove určené viac-menej pre hobby pretekárov. Novinkou aktuálneho ročníka bola trať enduro. Súťažiacich čakalo vo vode 1000 metrov, na bicykli 14 kilometrov

a záverečný beh v dĺžke 6 kilometrov.

„Pridali sme náročnejšiu trať, enduro trophy. Našou myšlienkou bolo pritiahnuť ďalších pretekárov," hovorí organizátor pretekov Ladislav Csiffáry. Vrátane tzv. prestižákov, teda pretekárov, ktorí si idú po trofej.

Pre nepriaznivé počasie trať napokon skrátili

„Triatlonistom je v princípe po štarte jedno, či prší alebo nie, lebo aj tak budú mokrí z vody. Dôvodom bola ale bezpečnosť pretekárov. Enduro je síce krásna trať, nie je ani nebezpečná, ale podklad je ílovitý a bol by strašne šmyklavý a klzký. Keby sa stal nejaký úraz, bol by aj problematický zásah horskej služby. Takže enduro sme skrátili, ale bola to predsa len odlišná trať od šprintu," hovorí Ladislav, ktorý novú trať sám okúsil. A postavil sa aj na víťazný stupienok.

Niektorí majú rešpekt pred plávaním

Na hrabovský triatlon sa prihlásilo 45 pretekárov, na štart sa postavilo o niečo menej. Organizátori za medziročne nižšou účasťou vidia mrzké počasie, do istej miery aj pandémiu.

„Pravdepodobne to bude počasím, určite zohrala rolu aj korona. Ľudia teraz ešte veľmi nechcú pretekať a zúčastňovať sa takýchto podujatí," uvažuje Ľuboslav Palguta, organizátor a pretekár v jednom. Niektorí by sa aj odhodlali, ale obávajú sa plaveckej časti. „Triatlon stále beriem ako normálny šport ako je beh alebo cyklistika. Vidím, že veľa ľudí by ho aj chcelo skúsiť, ale odrádza ich plávanie. Buď plávať nevedia, alebo sa hanbia, niektorí zas nepreplávajú 400 metrov. Tak si uvedomujem, že triatlon je naozaj náročný šport, nie pre každého a preto je aj účasť nízka. Keby sme zorganizovali bežecké preteky, tak príde 150 ľudí ako nič," vysvetľuje Csiffáry.

Po plaveckej časti nasleduje v triatlone jazda na bicykli. Foto: Hrabovský crosstriathlon Ružomberok.

Aj napriek menšiemu počtu súťažiacich hodnotia akciu ako vydarenú. „Myslím si, že podujatie dopadlo dobre, hobby pretekári si ho podľa mňa užili," dodáva optimisticky Palguta.

V štafete bratia Hatalovci a plavkyňa Nováková

Na šprintovej trati mohli pretekať okrem jednotlivcov aj tímy v štafetách. Vo svojej kategórii opäť triumfovali bratia Hatalovci z Černovej a plavkyňa Liliana Nováková.

Spomedzi dvojčlenných tímov sa na druhú priečku dostala Sofia Csiffáryová s Dominikou Pažítkovou. Ružomberčanka mala trať prejdenú, ale vzhľadom na počasie to bola aj pre ňu nová skúsenosť.

„Blato bolo, skaly boli, boli sme celí špinaví, občas sa na niektorých úsekoch aj šmýkalo. Ale žiaden účastník sa nezranil, dalo sa to prejsť aj pre možno menej skúsenejších pretekárov. Beh sa nezdal byť náročný, no ten vertikálny výstup už bol, ťahala som ho z posledných síl, mala som tvrdé nohy, ale bolo to super," opisuje svoje debutové umiestnenie Sofia, ktorá si svoje odkrútila aj odbehala.

Na druhej priečke v dvojčlennej štafete sa umiestnila Ružomberčanka Sofia Csiffáryová s iba 11-ročnou plavkyňou Dominikou Pažítkovou. Vo vode mala iba 11-ročnú plavkyňu z plaveckého oddielu Ružomberok. „Predviedla neskutočne dobrý výkon. Dala mi veľký náskok, aby som mohla tie minúty, čo mi dala, stratiť na bicykli a behu. Ale nakoniec nám to vyšlo na druhé miesto," pochvaľuje si spolubojovníčku Sofia, ktorá zároveň poďakovala z miesta spoluorganizátora.

Nikola Marhefková

Po dovolenkách návrat do reality

Vážení čitatelia,
milí Ružomberčania,

užívame si posledné letné dni v tomto roku, ktorý nás poznačil pandémiou a koronavírus mnohým zmenil aj dovolenkové plány. Tí zodpovednejší sa zaočkovali, aby mohli ľahšie cestovať, spoznávať krásy vysnívaných destinácií doma či v zahraničí a stretávať sa so svojimi priateľmi. Zaočkovaním však v prvom rade chránia seba a svojich blízkych. Sledujúc smutné príbehy ľudí s ťažkým priebehom ochorenia či obeťami najvyššími dávame ešte väčší dôraz na svoj zdravotný stav i zdravie nás všetkých. Aj my podporuje výzvu najvýznamnejších vydavateľstiev na Slovensku: Buďme zodpovední!

Podiel zaočkovaných ľudí na úrovni necelých 40 percent síce radí okres Ružomberok k najlepším regiónom v rámci Žilinského kraja, ktorý je ale až na piatom mieste na Slovensku. Na dosiahnutie kolektívnej imunity potrebujeme zaočkovať minimálne 60 percent dospelej populácie. Potešil ma však údaj, že vakcínu dostalo takmer 70 percent zamestnancov škôl v dolnom Liptove, čo je aj podľa ministra školstva celoslovenský nadpriemer. Verím, že školy začnú bez problémov nový školský rok a zvládnu ho bez núteného prerušenia vyučovania.

Prijatie nového COVID automatu už bude mať regionálny charakter a dúfam, že mesto a okres Ružomberok budú na tom ešte lepšie v rámci Slovenska. Pomôže to všetkým odvetviam ekonomiky, najmä gastro sektoru, ktorý si prešiel uplynulý rok ťažkým obdobím. Dúfam, že sa aj na jeseň budeme môcť stretávať na káve s priateľmi či na kultúrnych podujatiach. Ako všetci vieme, tento rok to opäť s festivalmi vyzeralo všelijako. S o to väčšou radosťou vás v mene organizátorov srdečne pozývame na ďalší ročník Fullových dní (9. - 11. septembra) v meste Ružomberok.

Tešíme sa na vás a stretnutie s vami.

Robo Kolár

vydavateľ RK Magazínu,
predseda Inštitútu RK,
organizátor Fullových dní

Novinky z vydavateľstva

V našom vydavateľstve R PRESS, s.r.o., ktoré vydáva mesačník RK Magazín a spravuje web rkmagazin.sk i rovnomenné sociálne siete (FaceBook a YouTube) nastúpil od júla nový riaditeľ vydavateľstva.

Mgr. Miroslav Parobek je vyštudovaný novinár s bohatou praxou v celoslovenských, regionálnych i komunálnych médiách a má skúsenosti aj s vydávaním novín. Dlhé roky bol vydavateľom a šéfredaktorom regionálneho týždenníka LIPTOV a potom šéfredaktorom MY/Liptovské noviny. Neskôr pracoval v oblasti marketingu najvýznamnejších stredísk cestovného ruchu, ako aj destinačnom marketingu a manažmente regiónu Liptov. Patril k spoluzakladateľom združení turizmu Klaster Liptov a Organizácie cestovného ruchu REGION LIPTOV (OOCR). V poslednom období sa venoval konzultačnej činnosti v oblasti marketingu, reklamy, komunikácie a vzťahov s verejnosťou (angl. Public relations - PR).

Verím, že svojimi skúsenosťami pomôže mladému kolektívu zvýšiť profesionálnu úroveň vydávaných titulov a skvalitní systém práce nášho vydavateľstva. Očakávam aj zlepšenie ekonomických výsledkov (zvýšený predaj a príjmy z inzercie i reklamy) a nové impulzy pre rozvoj nášho vydavateľstva. V tomto má moju plnú podporu.

Robert Kolár, konateľ vydavateľstva R PRESS, s.r.o.

Inštitút RK s mediálnou podporou **RK Magazínu** vyhlasuje tretie kolo súťaže

FOTORUŽA

Hlavná cena: fotoaparát v hodnote

849€

Digitálny fotoaparát – bezzrkadlovka

Fujifilm X-T200 + objektív 15- 45 mm

Cena kola: USB 64 GB

Fotosúťaž určená pre každého nadšenca fotografie.

Téma tretieho kola:
Architektúra v Ružomberku

Súťažné fotografie zasielajte do 17.10.2021 na mailovú adresu
institutrk@institutrk.sk
Tri najlepšie fotografie z témy kola postupujú do finále fotosúťaže.
Podrobnejšie informácie o fotosúťaži nájdete na **www.institutrk.sk**

Tri najlepšie fotografie druhého kola, ktoré postupujú do finále fotosúťaže:

VÍŤAZ KOLA: Kostol sv. Ondreja v odraze - **Martin Zelinka**

Chlieb náš každodenný
Eva Šlachtová

Korýtko
Martin Zelinka

fb.com/institutrk

Robo Kolár
predseda Inštitútu RK

www.institutrk.sk

2021

9. – 11. 9. Ružomberok

. KATARÍNA KOŠČOVÁ . FS Liptov . JÁN ŠICKO A MEDIALAB
. GĽF outdoor . RADO PIOVARČI . Rozhovory s Fullom
. NANO VJS . Bicyklom za Fullom . ŠUP: FULLA FASHION SHOW
. PECHAKUCHA NIGHT . Znovuzjednotenie Kóreí . SZIDI TOBIAS
. Džuki . ORIENTALICO . Trochu iná grafika . BIG BAND VHBB
. BARBORA ŠVIDRAŇOVÁ A JURAJ BAČA . Bábkové divadlo
. STORKY: SVET DOMA . Trinásta komnata . AFTERKA

Slovenská národná galéria · Galéria Ľudovíta Fullu · ROBO KOLÁR · RK · Hlas, ktorý nemlčí RK MAGAZÍN · Ružomberok

Kompletný program nájdete na
fullovedni.sk